ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XXIII — Број 500
Субота, 29. јула 1961.

У ОВОМ БРОЈУ:

ХРАБРА УЧИТЕЉИЦА — ГРЧКИ ФИЛОЗОФИ И ЈЕЛО — КАМИОНОМ МЕЂУ НЕМЦЕ — У СЛИЦИ И РЕЧИ — ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

ПРВА БАНКА У ИСТОРИЈИ

Филостефан из Коринта отворио је 480. године пре наше ере, прву приватну банку у историји. Први и једини улог на основу кога је банка и била отворена дао је Темистокле, атински војсковођа и државник и победник у чувеној поморској бици код Саламине. Тај улог био је у чистом злату чија би данашња вредност износила око 400 милиона динара.

КОЊ — ЗАПОВЕДНИК ГРАДА

Године 400. пре наше ере тркачки коњ „Тероне“ у знак признања што је победио на једним олимпијским играма био је проглашен за главног заповедника града Ђирђенти на Сицилији.

ПОШТАНСКИ ЗАЛИВ

На Чарлсу, једном од острва из групе Галапагос, један залив носи име Поштански залив. Овај назив залив

је добио због једног бурета на обали које је у време пловидбе једрењацима служило као нека врста поштанског сандучета за бродове који су туда пролазили.

ЋЕРКУ ЗА ЗЛАТО

Француски владар Жан II Валоа (1319 — 1364) уступио је своју ћерку Изабелу миланском војводи Ђану Гаљеацу Висконтију за новац. Милански војвода дао му је 60 пута више килограма злата но што је Изабела била тешка.

ЈЕЗЕРО на пет спратова

У Леденом океану, у близини Мурманска, на једном малом острву налази се једно од најнеобичнијих језера на свету. С куваром једне групе ловаца, која је биваковала извесно време на овом лепом али пустом острвцету, језеро се добро „нашалило“.

— Кувару, твоја супа уопште није посољена — рекли су му ловци.

Пасуљ са сланином који је изнет на трпезу после супе био је повод за нове прекоре:

— Па ти си читаву нашу залиху соли стрпао у пасуљ.

Свему што би им кувар изнео ловци су налазили замерку. Он ништа није схватао, јер је сва јела солио као и обично. Најзад му је на ум пала једна мисао: вода!

Наиме, он је воду за кување узимао из језера. Одмах је отишао на језеро да провери. Не, вода у језеру уопште није била слана. Међутим, касније се присетио да воду за кување није узимао само с површине језера већ је неколико пута, да би била чистија, спуштао кофу до из-

весне дубине. Наставио је уже везано за ручку кофе, спустио је у језеро, извукао воду и пробао. Какав ужас! Вода је била слана као саламура. Шта? Језеро чија је вода на површини слатка као изворска, а у дубини слана? За тако нешто простодушни кувар никад није чуо.

Научници су се заинтересовали за причу коју су им ловци по повратку са острва причали о необичном језеру. Оно што су они касније открили било је још чудноватније. Јер, то језеро, дубоко 26 метара, није имало само два слоја различите воде — слану и слатку — већ пет слојева који се уопште нису мешали.

Последњи слој, онај при дну, био је засићен сумпорводоником и због тога у њему није било никаквих живих бића: ни риба, ни најсићушнијих водених животињица. Сва срећа што кувар своју кофу нију спустио до дна језера и на тој води скувао пасуљ! Јер, вода је због сумпора страховито заударала на покварена јаја.

Насупрот последњем, следећи слој био је итекако „настањен“, и то сићушним јарко-црвеним бактеријама због чега је вода својом бојом подсећала на сок од малина.

У трећем слоју вода је наизглед чиста али је страховито слана — њу је кувар употребио кад је кувао пасуљ. У том слоју било је много риба, и то морских, које су ту живеле заједно с мноштвом морских звезда.

Изнад трећег налази се четврти слој с полусланом водом са изобиљем медуза и животиња-љускара.

Површински слој, онај са слатком водом, најдебљи је: од пет до шест метара.

Најчудноватније од свега јесте то што се ови слојеви различите садржине и укуса уопште не мешају.

Најзад, да вам кажемо и како се зове ово језеро на „пет спратова“: име му је Могилноје и налази се на острву Килдин, недалеко од великог полуострва Кола у Северном леденом мору.

РИБОЛОВ ПОМОЋУ ЗМАЈА

Међу америчким риболовцима постаје веома популаран лов помоћу змаја, пре свега зато што на овај начин може да се употреби много дужи конац, а затим читав лов је некако узбудљивији и можда чак романтичнији. Систем је иначе веома једноставан: струк иде преко змаја за који је причвршћен помоћу једне опруге која га ослобађа чим риба „тргне“.

Лов помоћу змаја није нов. Сматра се да су становници Меланезије на овај начин ловили рибу у Јужном Пацифику — још пре преко 3000 година. Они су правили змајеве од великог лишћа, а да би оно стајало право пробадали су га гранама. Струк су правили од влакана из коре палминог дрвета и по потреби их настављали.

ДРВЕЋЕ

У проспекту једне њујоршке фабрике специјализоване за израду дрвећа од пластичне масе пише: „Са природним дрвећем имамо само петљања; морате да ђубрите земљу, да чистите и кречите стабла да бисте их сачували од штеточина. А наше дивно, живописно вештачко дрвеће пружиће вам пуну радост и задовољство“. Само се не каже — да ли и какву корист.

РЕЗЕРВАТИ И НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВИ

Године 1925. је нарочито владала мода да жене носе крзна. Веома се биле цењене бунде од зибелина, крзна тамне и скупоцене длаке а невероватно меког и сјајног. Добављало се из Русије. Ове године су модни креатори хтели да обнове ношење овог крзна али се оно практично не може наћи, а ако се и нађе стаје басгословно.

Зибелин је постао ретка животиња већ око 1930. године када је совјетска влада донела оштре мере за његову заштиту. Сада се одгајају по око 100.000 годишње, док је њихов број био пао на десетак хиљада пре 25 година. Чувају се у огромном парку на северној обали Бајкалског језера.

Други резерват, Копра, у центру европског дела СССР има задатак да прикупи и пресели друге животиње са крзном, у друге области, јер је басен Волге претрпео извесне измене због грађења хидроелектрана, тако да је животињама живот ту постао несигуран.

Верује се да у свету постоје резеревати животиња у Камарги — где се чува чувени ружичасти фламинго, у Америци — огроман природни парк у Јелоустону и у Африци — у Кенији. А мало се зна да само у СССР има око 60 националних паркова и природних резервата чија се површина простире на око 2,5 милиона хектара.

Западно од Урала налази се пространи резерват северних јелена „Печора Илић“. Ту их у тајгама има на хиљаде.

Близу границе Авганистана, у шумама крај река, у резервату „Тигрова увала“ живе јелени. Осим њих ту се још налазе, како и само име каже, неколико авганистанских тигрова, јер је и ова врста животиње постала права реткост.

У резерватима на Кавказу дивокоза има у великом броју.

Најзад вреди поменути и огроман национални парк у области Црног мора, близу ушћа Дњепра где су заштићене домаће птице и птице селице.

У скорој будућности број паркова и резервата у СССР прећи ће број 100.

ЧИНОВНИЦИ ЗА КОКОШКЕ

Чиновника има разних. Али, вероватно само у Колумбији постоји читава категорија службеника чија је дужност да пазе како се кољу кокошке. Ниједан земљорадник у колумбијској области Мусо не сме да једе кокошије и пилеће месо без њиховог знања. Наиме, област Мусо богата је смарагдима и кокоши, чепркајући земљу, веома често налазе ситно драго камење које гутају да би

лакше свариле зрнасту храну. Због тога сваком клању кокоши мора да присуствује владин службеник који пажљиво прегледа вољку и желудац заклане живине.

Ripley's — Веровали или не!

РОГ којим се служио **РОБИН ХУД** још се чува у Локсли Холу (Енглеска)

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ТЕГЛИО КИТА ЈЕДНОМ РУКОМ!

Постављајући мреже крај острва Луис (Хебриди) с петорицом браће **ДОНАЛД МЕКОЛИ** је наишао на једног мртвог кита. Знајући да би по закону **КИТ ПРИПАО ДРЖАВИ АКО БИ ГА МОРЕ ИЗБАЦИЛО НА ОБАЛУ**, Меколи је ножем просекао у китовом репу рупу довољно велику да кроз њу провуче руку и тако га, док су браћа веслала, **ОДВУКАО НА ПУЧИНУ** где су га касније уз помоћ других рибара разудили!

ЂАВОЛОВ МОСТ

вајарско дело природе у близини Баца у Француској

ПОЗОРНИЦА НАЈКРВАВИЈЕГ БАНКЕТА У ИСТОРИЈИ!

ЗАМАК РЕЈТ у Нејнширу (Шкотска)

Некада сопственост старешине клана Каминг, ненастањен је од вечере на коју су пре 500 година били позвани сви мушки чланови супарничког клана Мекинтош

Једна од Каминговых девојки заљубљена у једног Мекинтоша открила му је да им је припремљена клопка. На дати знак Мекинтошови су **ИЗВУКЛИ МАЧЕВЕ И ПОУБИЈАЛИ СВЕ СВОЈЕ ДОМАЋИНЕ!**

„ТЕТКА“ ЏОСИ ЏЕКСОН

из Манчестра (САД) прва учитељица у округу Клеј, била је истовремено и једина болничарка у читавом крају. Пуних **60** година она је своје болеснике обилазила јашући на коњу и стизала и до најзабаченијих планинских колиба

УМРЛА ЈЕ У 113 ГОДИНИ ОСТАВИВШИ ИЗА СЕБЕ 500 ПОТОМАКА

ОПЕРА »Путовање на Месец«

Судећи по наслову, човек би помислио да је у питању опера неког савременог композитора са савременом темом... Нажалост није тако. Људи су одувек маштали о путовању на Месец и о томе је написано много романа, песама, па чак и драмских дела Италијански драмски писац Карло Голдони тако је назвао једну од својих комедија: „Путовање на Месец“.

На основу те Голдонијеве комедије аустријски композитор Јозеф Хајдн компоновао је, 1773. године, оперу. У то време Хајдн се налазио у служби мађарског грофа Естерхазија и због тога је опера и била посвећена њему и њено прво извођење обављено је поводом његовог рођендана.

Опера „Путовање на Месец“ била је после премијере брзо заборављена па је чак дуго времена сматрана изгубљеном. Тек недавно је, сасвим случајно, опера пронађена у архиви која је припадала породици Естерхази. Највероватније је да је гроф пошто се Хајдн налазио у његовој служби, сматрао партитуру као своју личну својину и због тога она није ни изведена на некој другој оперској позорници сем његове приватне.

Хајднова опера веома је весела и мелодична и прошле јесени изведена је с великим успехом на музичком фестивалу у Екс-ан-Провансу у Француској.

ГВОЗДЕНО ДРВО

У северном Азербејџану, у предгорју планине Талиша, може се наићи на необично дрво Оно цвета у јануару, у време кад остало дрвеће још не показује знаке новог живота. Цвет овог дрвета нема круничних листића и прашници му голи штрче увис.

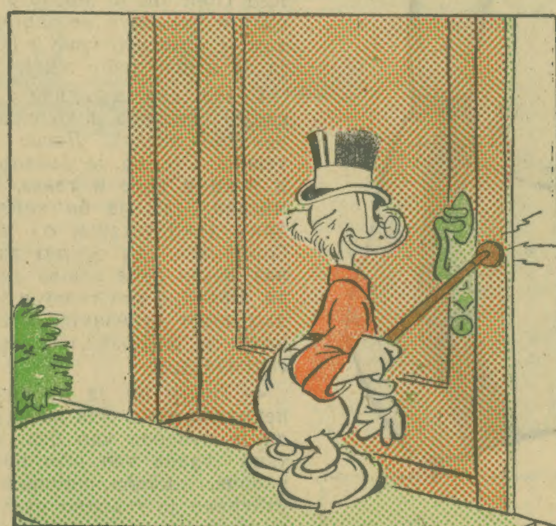
Азербејџанци називају ово дрво „темирагач“ што значи „гвоздено дрво“. Име му потпуно одговара јер по својој тврдини „гвоздено дрво“ може да се упореди с неким металима као што су, на пример, алуминијум и ливено гвожђе. Од њега се, чак, са успехом могу правити цилиндри, преносни точкови и други делови машина. Стабло дрвета толико је тешко да тоне кад се спусти у воду.

Гвоздено дрво има изванредну способност размножавања и самоодржавања. Ако се посече, већ после кратког времена из његовог пања избије десетак младица.

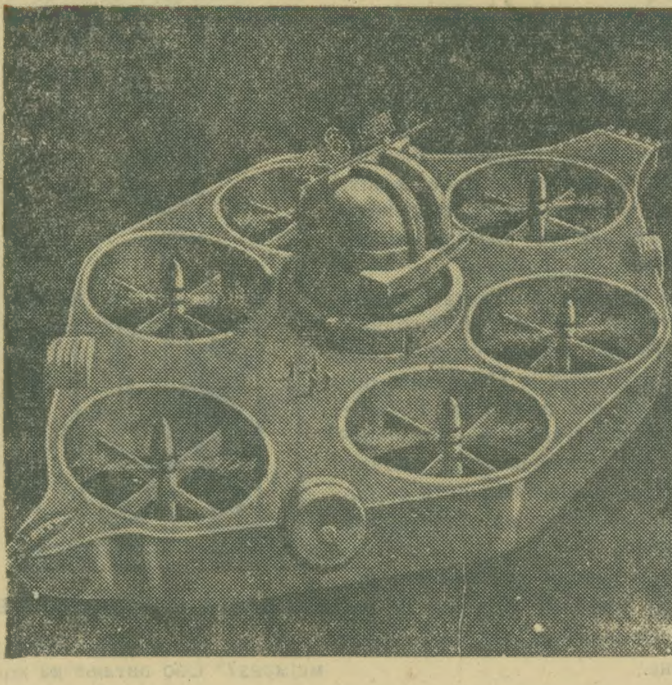

УСКОРО СТВАРНОСТ...

Летеће платформе ће ускоро постати стварност. У Совјетском Савезу такве справе, тешке око 40 тона већ су у току грађења. Изгледа да се пројекат професора И. П Братукхина, са Института за авијацију „Сергеј Орџоникидзе“, за експерименталну летећу платформу са четири ротора у тунелима, показао добар.

Али неки су већ пожурили са својим пројектима. Према њиховом мишљењу платформе, ако су сразмерно увећане, могу да послуже као астрономске опсерваторије.

Ево једног од тих пројеката. Огромна справа иако саграђена сва од лаке смесе тешка је 200 тона. Носиће је дванаест ротора — шест горњих, који се виде на слици, и шест са доње стране — тако да образују парове у заједничком тунелу од којих се горњи окрећу у једном а доњи у супротном смеру. Због своје величине платформа ће се лагано окретати не губећи много енергије.

Стабилност, неопходна за астрономске телескопе, биће осигурана са четири помоћна жироскопа. Више додатних реактора обезбедиће пропулзију и правац. Потребну енергију ће добијати од више електрогених група. Електрични мотори ће пуштати у погон роторе, а електрична енергија ће служити и за функционисање радара, електронских телескопа и разних инструмената.

Истраживачи верују да ће овакве летеће опсерваторије пружити више услуга него ове на земљи, често тешко приступачне и подвргнуте ћудима климе услед чега су резултати посматрања слабији.

Поред тога, њихова покретност им омогућава да прате и дуже времена феномене, као например разна помрачења.

На слици се не види ограда за покривање тунела, јер се онда не би јасно видели ни ротори и тунели.

ЗАШТО ЗУБ БОЛИ

Свако зна шта је то зубобоља, али стручњаци још нису докучили каква је природа тога бола. Лондонски лекар др Андерсон недавно је изнео многобројне „нелогичности“ у вези са зубобољом. Бол се јавља када дентин оголи, тј. кад га глеђ више не покрива. Међутим, дентин не садржи ни нерве ни нервне ћелије. Испитивања шведских биолога помоћу електронског микроскопа говоре недвосмислено да је то тако. Доктор Андерсон је употпунио испитивања Швеђана на тај начин што је на покосницу стављао извесне медикаменте који обично изазивају бол кад дођу у додир са каквим нервним влакном, али они су остали без дејства. Мада је медицина далеко доспрла, зубобоља је још на списку њених тајни и остаће ту све док се не открије на који начин се бол преноси до нашег нервног система.

Из живота ЏОЕ ЛУИСА

ПРВИ МЕЧ И ПРВА ПОБЕДА

С рукама у џеповима корачао сам лагано влажним улицама. Повремено сам се стресао од језе и скупљао рамена. Било ми је хладно а како и не би кад сам ове кишне јесење вечери на себи имао само танак летњи капутић и кошуљу закрпљену на сто места.

Има часова кад је човеку све свеједно, кад њиме овлада чудна апатија, и осећа истинску равнодушност према животу. Ове вечери био сам зрео за самоубиство и право је чудо што нисам скочио у таласе реке када сам ситним корацима прелазио преко моста.

Недељама сам био незапослен. Случајно сам понекад само зарадио који долар а последњих дана чак ни толико. Два дана нисам био ништа окусио. Од јутрос се нисам ни враћао кући, јер нисам могао више да гледам два стара бића како узалудно очекују да им донесем хране.

Није било никаквих изгледа да зарадим који долар. Лутао сам без циља уморним кораком. Одједном сам угледао безброј блештавих сијалица. Пришао сам ближе. Био је то улаз у некакву арену. Изнутра је допирао звук неког марша. Гомила света гурала се пред улазом. Понесен масом приближио сам се зиду и очи ми се зауставише на великој шареној плакати. Неки див од човека, огромних мишица, широких груди, дугачких испружених руку, био је насликан на њој. Крупним словима писало је испод његових ногу: „Ко победи Кида Џонса, краља нокаута, добија сто долара. Пријавити се може свако!“

Синула ми је наједном мисао — да се пријавим. Моје знање о боксу било је, истина, бедно, али сам се сетио да сам својим снажним песницама премлатио неколико носача на кеју кад су ме задиркивали. Био сам врло јак, али два дана ништа нисам јео. Сто долара је, међутим, велика сума! Она обезбеђује кола дрва, добро угрејану собу, данима пун стомак и улазницу за биоскоп. Какво би весеље настало када бих после меча дошао кући натоварен свакојаким ђаконијама! Моји стари родитељи би разрогачили очи од чуда. Мајка би сигурно помислила да сам обио какву радњу.

Нисам се више премишљао. Ушао сам у дугачак ходник и закуцао на врата менаџера. Поступак је био кратак: дали су ми кратке гаћице, пар боксерских рукавица и праве боксерске ципеле.

Сео сам на клупу и тупо гледао у под још несвестан шта сам учинио али очекујући да ме позову. Признајем нисам више био тако храбар као малопре када сам пред шареним плакатом сањарио о сто долара.

— Хеј, момче, на тебе је ред — чуо се промукли глас и једна чупава глава је провирила на врата.

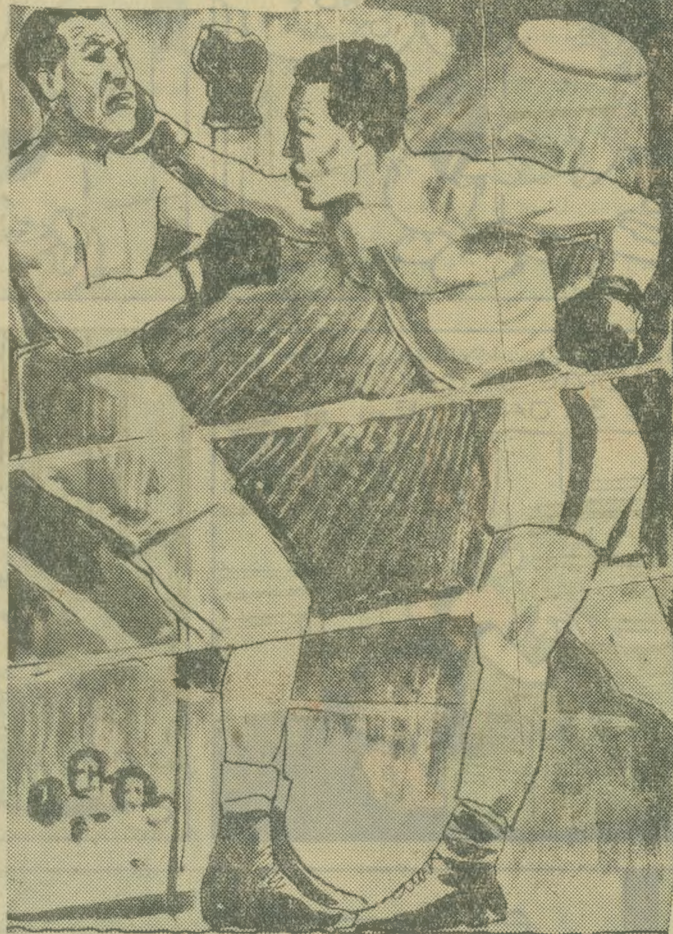
Неколико минута доцније стајао сам на рингу збуњено се окрећући око себе. У тами дворане назирале су се многе главе. Разна добацивања чуо сам са свих страна. Блештава електрична светлост сметала ми је и једва сам чекао да седнем на столицу у свом углу.

Одједном, сала се проломила од узвика. Еластичним скоком једно тело је прескочило конопац и нашло се у рингу. Био је то Кид, мој противник. Он је весело отпоздрављао дижући руке увис, затим је пришао мени и снажно ми продрмусао шаку. Био је лепо грађен, али то није био онај див са плакате. Обичан човек као и ја. Чак смо били и исте висине. Само, он је знао да боксује и био је сит!

— Кид, успавај га у првој рунди!

— Тај неће стајати на својим ногама ни пола минута!...

Кожа ми се најежила од пророчанстава која су пљуштала са свих страна. Један човек нас је позвао на средину ринга и почео нешто

да говори. Гурнуо ме је у ћошак и одмах је одјекнуо звук неког звона.

Пришао сам средини лаганим корацима и с подигнутим рукама. Кид Џонс ишао ми је у сусрет увучених рамена, заклањајући лице рукавицама. Виделе су се само његове ситне, светле очи, како вребају сваки мој покрет. Одједном, његова лева рука се испружила према моме стомаку и ја сам инстинктивно спустио руке да се заклоним, али истовремено осетих страшан ударац у лице. Нос ми је био сасвим спљоштен. Хиљаде варница ми је светлуцало пред очима. Други ударац ме је потпуно занео и ја сам се клатио по рингу као да сам мртав пијан.

— Удри, Кид, удри!

— Десни кроше... дотуци га...

Као кроз сан сам чуо урлике масе. Затим сам осетио нечије тело и сав сам се обесио о њега. Држао сам се тако чврсто да су нас једва раставили. А тада је дошао спас — одјекнуло је звоно.

— Слушај, будало, покриј се и не скидај руке с лица. Гледај да му приђеш што ближе и спасавај се у клинчу — говорио ми је један младић док ме је поливао водом и трљао сунђером. Затим су ме хладили неком крпом и то ми је веома пријало.

Опет смо стајали један према другом. Кид је поновио стари трик, али сам ја сада био опрезнији. Његове песнице наишле су на моје стегнуте шаке и тако је ударац изгубио много од своје јачине. Па ипак борба није била равноправна: ударци су пљуштали по мени као киша.

У трећој рунди једва сам стајао на ногама, а један страшан ударац у врх браде оборио ме је на под. Имао сам утисак да се читава кућа срушила на мене. Све је праштало, ломило се, тутњало.

— Хеј, младићу! Треси главом!

Као из даљине сам чуо ове речи и махинално затресао главом. Одмах ми је било боље. Густа магла испред очију разређивала се: видео сам многа лица око ринга, угледао и ноге судије који је стајао више моје главе и чуо његов глас:

— ...шест... седам...

Покушао сам да устанем. Глава ми је била тешка као од гвожђа и вукла ме стално на под. Требало је скупити натприродну снагу и подићи се на колена.

— ...осам... девет...

Већ сам стајао на ногама. Кид Џонс ми је пошао у сусрет и замахнуо песницом. У том је одјекнуо гонг и судија се нашао међу нама.

Седео сам као клада на својој столици и халапљиво увлачио ваздух. Дисао сам тешко. Све ме је болело — и руке и ноге и глава. Помислио сам да би најбоље било да одустанем од даље борбе али сам осетио да се иза мојих леђа нешто дешава. Окренуо сам главу и угледао неког непознатог човека како се расправља с мојим секундантом.

— Пусти ме да му кажем неколико речи. Зар не видиш да је отпоран као бик. Ако тако удара као што прима ударце, постаће шампион — узбуђено је говорио непознати човек, а затим ми је пришао и потапшао ме по рамену.

— Браво, момче — рекао је. — Сјајно анкесираш. Покушај и да га удариш. Откриј се за тренутак, одскочи устрану и дочепај га истуреном стегнутом песницом. То ти неће бити тешко, јер онај клипан налеће као мува без главе. Уосталом, Ја ћу ти стално говорити шта да радиш, напрегни уши и добро слушај.

Киду Џонсу се журило. Готово трчећи је напустио свој угао и појурио на мене. Махинално сам спустио руке и већ у следећем тренутку његова песница је звизнула поред мога уха. Истовремено сам центрирао. Разрогачио сам очи од чуда када су његове усне постале црвене. Танки млазеви крви цурели су му низ браду.

— Удри га левом!

Урадио сам оно што су ми рекли. Кид се тетурао по рингу уз запрепашћене узвике гледалаца. Ја сам, међутим, био сувише уморан да бих могао нешто да урадим. Промашивао сам тако страшно да су се гледаоци кривили од смеха.

— Гађај у стомак па ћеш погодити браду! — рекао ми је мој непознати добротвор гурнувши ме поново на ринг.

Џонс је био сада опрезнији и обилазио је око мене, гледајући ме својим лукавим очима. Брзином муње подигао је руку и погодио ме у врх браде. Пао сам као свећа. Био је то ударац који би можда и бика убио, али ја сам ипак после шест секунди опет отворио очи. Изгледало ми је да лебдим у ваздуху толико сам био слаб, али сам ипак стајао усправан и сигуран. Инстинкт ме је спасао нок-аута, јер сам се неочекивано сагнуо, а у следећем тренутку моја левица зарила се свом преосталом снагом у Кидово лице.

— ...пет, шест... седам...

— Готово је, тај ће се пробудити у болници! — чуо сам радостан глас непознатог пријатеља који ме је весело поздрављао.

Било је заиста све свршено. Стајао сам насред ринга с руком подигнутом у вис, окружен многим људима који су ме пљескали по раменима и нешто говорили али нисам могао да чујем ни свој сопствени глас.

СВЕТ БЕЗ ДОВОЉНО ВОДЕ

Пораст становништва у свету и све већи развитак индустрије и пољопривреде захтевају далеко веће количине воде него пре неколико деценија или векова.

Да би се бар у будућности решио овај проблем, још пре четрдесет година Француска, Велика Британија, Белгија и Холандија су основале удружење које ће проучавати проблем снабдевања градова пијаћом водом. У ово удружење данас је учлањено преко 30 земаља и повремено се одржавају састанци на којима се разматра ово питање.

Организација уједињених нација се такође бави овим проблемом. На први поглед ствар не изгледа тако озбиљна јер би сви рекли — па воде има довољно. У ствари ње нема. Зато специјализована агенција Уједињених нација Унеско већ дуже времена

проучава овај проблем и покушава да нађе решење. Јер, како сматрају неки научници, питање даљег пораста човечанства и његове исхране у основи је питање воде. Једна трећина копна на нашој планети прекривена је пустињама, а помоћу воде оне би се могле претворити у произвођаче људске хране — оно што су некада и биле.

Недавно је одржан редовни састанак те међународне организације, основане у Берлину, под паролом „Без чисте воде нема здравља“. Састанку је присуствовало 1300 научника из 40 земаља и на њему је расправљано о борби против загађивања вода и о средствима за њено прочишћавање, као и о начину обезбеђивања довољних количина воде у индустријски неразвијеним земљама.

На сличној конференцији одржаној у Паризу на иницијативу Унеска, разматрана је могућност претварања морске воде у пијаћу, како би се обезбедиле потребне количине не само за људе већ и за индустрију. Том приликом су научници из Израела, у коме се нарочито много ради на усавршавању овог процеса, истакли неопходност воде за одржавање човечанства.

Амерички научници су на овом конгресу изнели разне методе до којих су сами дошли. Али заједничка црта свих начина прераде воде из морске је у томе да су трошкови производње веома високи због чега је она на овај начин добијена још нерентабилна. Било би потребно, закључено је, да се интензивније наставе експерименти у овом погледу, како би се садашњи трошкови снизили бар десет пута и тако вода постала приступачна индустрији и пољопривреди којима је најпотребнија.

На овом конгресу је такође истакнута неопходност интензивног пошумљавања земљишта, јер биљке траже велике количине воде, али оне и задржавају воду у земљи.

Мале занимљивости

НОВЧАНИЦЕ — ЛЕГЛО БАЦИЛА

Лабораторијска испитивања која је недавно објавио париски лист „Франс соар“ показала су да су новчанице легло микроба. Најмодернији електронски микроскопи су „видели“ да највише има микроба на старим грчким новчаницама, затим на новчаницама из Кине, Шпаније и другима.

Новчанице државе Катанге, пуштене у оптицај тек пре неколико месеци, имају приближан број микроба као и друге од пре две деценије.

Закључак бактериолога који су вршили ова испитивања био је: „Човечанство се није усрећило проналаском бонкнота“.

Акција је имала циљ да потпомогне кампању против данашњих папирних банкнота а за изналажење нових, које преношењем из руке у руку не би постале опасни преносиоци зараза.

Историја банкнота је веома стара — од пре 2.000 година. Творац им је кинески цар Ву Ти који је 119. године пре наше ере дошао до закључка да се новац не мора правити искључиво од метала. Прве његове банкноте су биле израђене од животињске коже.

У Европи су новчанице први усвојили Швеђани и одштампали их већ 1661. године.

ГЛЕДАЈТЕ И УПОРЕЂУЈТЕ

„Да ли је човек постао од мајмуна?“ Ово питање на које је Дарвин одавно одговорио поново је ових дана стављено пред посетиоце минхенског зоолошког врта с позивом да сами на њега даду одговор. Наиме, усред кавеза у коме живи породица огромних горила постављен је висок стуб с платформом на врху. Од раног јутра па све до затварања зоолошког врта на тој платформи седи човек задубљен у читање шаљивих стрипова. На стубу је причвршћена, табла на којој пише: „Гледајте и упоређујте!“

НОВ НАЧИН СЛИКАЊА

Ексцентрични монденски сликар Салвадор Дали почео је да примењује нов начин сликања: уместо кичице и палете служи се пластичним лоптама напуњеним бојама, које баца на разапето платно — и тако „слика“.

ПОЕМА ПАСУЉУ

Тог јутра у пролеће 1528. године један човек чији су задовољан израз и ружичасти образи сведочили о добром апетиту и безбрижном животу, шетао се између леја свог врта у Белуноу, у Италији, и уживао у разнобојном цвећу и његовом свежем, јутарњем мирису.

Као добра половина људи те епохе и овај човек је био калуђер који је сматрао пробитачним и мудрим да у овако бурним и несигурним временима живи у манастиру и сигурности што му је пружала заштита папе Клемента VII, да се бави ботаником и пише стихове. Звао се Пјеро Валеријано.

Задовољни Валеријано зауставио се крај једне мале леје у чијој се средини налазио забоден у земљу, штап од трске око кога се увијала нежна зелена биљчица с љубичастим цветићима што су подсећали на сићушне лептирове.

„На белој лађи приспелој с другог краја света појавило се ново благо...“ шапутао је Пјеро посматрајући нежну повијушу и већ компонујући у мислима поему коју ће о њој касније написати и која ће имати ни мање ни више него 760 стихова од по 12 песничких стопа.

Какво је то благо било, какова јединствена биљка кад је заслуживала толико дивљење и такво поштовање?

Била је то, у ствари стабљичица пасуља!

Месец дана пре тога неки гласоноша који је „белом лађом“ стигао из далеке тајанствене земље коју су понекад још називали Западном Индијом, али већ много чешће Америком, донео је на дар папи Клементу VII неколико зрна што су подсећала на бео и ружичаст шљунак тврдећи да су „добра и за јело“.

Зрна су још истог дана била поверена Пјеру Валеријану с препоруком да „испита“ што пре ствар и да види да ли „консумација тог нозови поврћа нема каквих штетних последица“.

Бели каменчићи су проклијали, из њих је израсла нежна стабљичица, појавили су се лептирасти цветови.

Цветови су дали плод; Пјеро их је скувао и храбро појео.

Идуће године он је својим познаницима разделио мале пакетиће „фасколоса“ — тако су у прво време називали пасуљ. Истовремено, наставио је да пише своју поему дотерујући је истом пажњом којом је неговао стабљику пасуља.

Пасуљ је брже напредовао него поема за коју је угојеном калуђеру требало неколико година. Кад је најзад била готова, зидови летњиковца и сеоских кућица у покрајини Трентину и Карниоли већ су били покривени лептирастим цветовима пасуља. Јер, у почетку се он углавном гајио као украсна биљка иако је било људи који су скупљали и кували не само зрела зрна пасуља, већ и његове зелене махуне за које су тврдили да су веома укусне, кад се, скуване, прелију маслиновим уљем. Тако је пасуљ почео своју праву „каријеру“ у старом свету јер су га у његовој постојбини Америци домороци веома мало употребљавали као храну.

Средином 16. века пасуљ је већ био освојио Италију где га је народ, иначе слабо исхрањен, брзо прихватио. Не треба заборавити да у то време Европа још није знала — или је тек почела сазнавати — за многе врсте поврћа као на пример, парадајз и кромпир.

У међувремену, љубичасти цветови биљке повијуше добили су, не зна се тачно услед чега нове, разне боје међу којима се најчешће сретала црвена.

Пасуљ је освојио читаво Апенинско полуострво. Али, то још није био потпун успех. Калуђеру Пјероу Валеријану необично је било стало до тога да за његову биљку и његову поему о њој дозна читава Европа. Али како? У то време било је тешко популарисати неку ствар јер још нису постојале новине. Остајао је само један пут: преко познатих личности са европских дворова. Због тога је он радосно поздравио вест да ће француски наследник престола, син Франсоа I и будући Анри II, склопити брак с Катарином Медичи, рођаком папе Клемента.

У плетену корпу са свадбеним поклонима будућој француској краљици, усред дијаманата и драгуља, калуђер је уз посредовање Катарининог брата Александра ставио и неколико кесица „каменчића белих и ружичастих“ са упутством како их треба засадити и неговати и како их после употребљавати као храну. Уз то је ставио и калиграфски препис своје дугачке поеме о пасуљу испод које је дописао да ће млада принцеза бити на та зрна „поноснија него на све своје драгуље“.

Тешко је поверовати да се Катарина Медичи поносила поклоном калуђера, више него својим накитом, али је тачно да се после неколико година читава долина Лоаре шаренила од расцveталог пасуља. Из Француске је убрзо он кренуо на „поход“ и освојио читав свет.

СКУПШТИНА АМЕРИЧКИХ КЛОШАРА

Недавно је завршен 52. конгрес америчких клошара одржан у Каламацу, у држави Мичиген. Делегати просјака и пијаница као и оних без занимања дошли су из целе земље. Раније су их из Каламаца протеривали а сада су примљени са почастима правих конгресних делегата. Скупштина је почела певањем „химне“ у којој се слави „обећана земља на чијем дрвећу расте хлеб, у којој полицајци имају дрвене ноге, пси зубе од гуме и где виски тече потоцима“.

Крокодили се гуше

У Египту овог лета владају велике врућине. Зоолошки врт у Каиру морао је да буде затворен јер дивље звери због врућине постају опасне. Стотине ретких птица су већ угинуле а чувари више пута дневно стављају нове огромне блокове леда у „баре за крокодиле“ иако су они прилично навикнути на жарку климу.

СИРЕНЕ ОСТРВА МЕН

На Мену, једном од британских острва, многе становнике и туристе захватила је ове године грозница лова на „сирене“.

Ви свакако — и с правом — сумњате да сирене постоје. Али, разоноде ради, чујте „очевице и сведоке“. Ваздухопловни пуковник Рај Макдоналд тврди:

— Био сам у риболову с мојим познаником Ивеном Гилем. Налазили смо се на неких 8 километара јужно од острва кад смо угледали две сирене које су пловиле. Обе су биле риђокосе. Пловиле су брзином од око 12 чворова (22 км на час). Таквом брзином не може да плива ниједно људско биће. Пре него што смо успели да подигнемо ленгер, нестале су нам с видика.

Председница општине града Пила, нека мисис Лакас, изјавила је:

— Видела сам како се риђокоса лепотица — сирена купала на сунцу. Сачувала сам у сећању њено лице и то је једна од најлепших успомена коју ћу задржати читавог живота.

Обе ове изјаве, као и многе друге сличне, објављене су у енглеским листовима. Мада многи разумни Енглези сматрају да су све ове приче измишљене с циљем да се на острво Мен привуче што више туриста, расписана је награда од 20.000 фунти стерлинга за „хватање живе сирене“!

Аутор познатог фантастичног романа „Изгубљени свет“ давно је умро. Али, да је Конан Дојл жив морао би да призна да су обични енглески грађани показали необузданију машту од њега, признатог књижевника и фантасте.

WALT DISNEY 101 ДАЛМАТИНСКИ ПАС

ПУСТИЊСКА ЛАЂА

У САХАРИ, НАЈВЕЋОЈ ПУСТИЊИ НА СВЕТУ, БУШЕ СЕ ПЕТ ДО ДЕСЕТ МЕТАРА ДУБОКИ ОТВОРИ У КОЈЕ КРОЗ ДУБИНСКИ ПЕСАК ПРОДИРЕ ВЛАГА И ВРЛО СПОРО СЕ ПРЕТВАРА У ВОДУ ЗА ПИЋЕ. ТИ РЕТКИ КЛАДЕНЦИ ВЕОМА СУ ПЛИТКИ И МОГУ ДА САДРЖЕ ТЕК ПО НЕКИ ЧАНАК ВОДЕ, ДРАГОЦЕНЕ КАО ЗЛАТО, КОЈУ КАМИЛАРИ ДЕЛЕ СА СВОЈИМ КАМИЛАМА

Када Европљанин мало дуже изблиза и чешће посматра камиле у њему се још више учврсти уверење, које је први пут стекао у неком зоолошком врту — да су то заиста ружне животиње.

Почев од њене смешне губице, преко врата који личи на неуспелу карикатуру лабудовог, грбавих леђа, чворноватих колена, па све до жуљавих табана — све на њој изгледа нескладно, грубо, ружно.

Арапи, међутим, имају сасвим другачије мишљење о камили. И не само Арапи већ и многи народи Азије и Африке. За њих је — често чак истичу — камила најлепша животиња на свету, па је необично воле и тепају јој.

А то има своју предисторију. Вековима је она служила те људе. Верно и стрпљиво. Преносила их у многа удаљена места, уз најмању „накнаду“, и то преко терена на којима би свака животиња брзо посустала. Чак је и опевана и проучавана. Древни песници Истока упоређивали су је са „најлепшим харемским лепотицама...“ А о њој су, исто тако, писали неки филозофи, анатоми, биолози. И сви су тврдили да је „ремек-дело природе“.

У томе има доста истине. Штавише, баш оно што обичном посматрачу изгледа на њој ружно и одбијајуће, под лупом анатома и биолога — то је управо савршено.

Почнимо опет од главе. Рекосмо: има ружне ноздрве! Очи, исто тако. Али то није случајно. Природа их је баш тако подесила да су што мање изложени честицама пустињског песка који се, у невидљивим облацима, увек ковитла пространством. Научници тврде да је облик камилине главе — потпуно аеродинамичан. Због тога се она много лакше пробија кроз пустињске ветрове, веома честе и врло снажне. У целини, пак, врат и глава су јој тако подешени да представљају изврсну противтежу сваком терету који јој се налази на леђима, тако да камила никад не може ни да посрне ни да изгуби равнотежу.

Тако је и са њеном, на први поглед, одвратном грбом која је савршенство природе. Најидеалније „спремиште хране и воде“. Јер, као што је познато, она често пролази кроз крајеве у којима нема ни једног ни другог. Па ипак, камила може да издржи за време врућина које достижу и 70 Целзијусових степени и по пет дана без воде. А зими чак и 25!

Њене ноге, исто тако на изглед ружне, савршено су прилагођене условима њеног живота. Два раширена гломазна „прста“ и равни, жуљави табани на сва три чланка „прстију“ — чине је различном од осталих сисара. Научници су утврдили и то да је камила једини сисар са овалним а не округлим крвним зрнцима, што је, такође настало услед њених специфичних услова живота. Али баш такве ноге, односно стопала, служе камили да се и под највећим теретом лако креће по меком пустињском песку, који у много чему подсећа на суви, растресит снег, у коме и човек пропада до чланака. Камила се међутим на песку одржава и попут „лађе“ њише с десна у лево, одмичући без застоја необележеним пустињским пртинама...

Издржљивост је њена посебна врлина. То је, донекле, и познато. Али обично се мисли да је спора, једва покретна. У ствари, није тако. Њена издржљивост, удружена са брзином, чини је неупоредиво бржом чак и од коња. То су показали и опити у трчању на 20 километара. Коњ је посустао, а камила се тек „мало загрејала“.

Из тих разлога су људи Сахаре, Гобија, Кара-Кума, са обронака Хималаја све до Индије, од Централне Азије и Монголије до обала Сенегала, из Авганистана, Ирана, УАР, Арабије, Либије, Марока па и неких земаља Јужне Америке истицали и истичу да је камила корисна и — лепа животиња. Ето, због тога је у Корану, светој књизи муслимана, записано: „Камила је дар богова“. Ето, зашто је ти људи називају „лађом пустиње“, без које се ни данас не могу замислити путовања кроз тај чудни недоглед, са само непрегледним пешчаним динама.

Извршио самоубиство и оздравио

У болници Салпетријер у Паризу дуго се чувала тајна о необичном оздрављењу једног болесника. Обавијена велом мистерије прича је ишла од уста до уста и најзад је, реч по реч, пренета у јавност.

У тајности је остало само име пацијента који се здрав

и крепак данас шета улицама Париза. То је млад човек од 34 године тамне пути и брзих покрета. Особени знаци су му — два ожиљка на левој и десној слепоочници.

Од детињства су га мориле неурастичне кризе а меланхолија, а астенија и нервна депресија га нису напуштале. Несрећна љубав коју је доживео пре неколико месеци нагнала га је на самоубиство.

Суседи који су чули пуцањ развалили су његова врата и позвали прву помоћ. Тако се он убрзо обрео у болничком кревету.

Метак је прошао кроз мозак и зауставио се код леве слепоочнице где је изазвао велику отеклину. Интернист је извадио предмет заједно са нешто мало мождане масе а затим је превио рану.

Сутрадан, док је шефу болнице причао о томе како се осећао, самоубица се неколико пута грохотом насмејао. Нико није био више изненађен од њега самог. Смејао се први пут после много година. У болничкој књизи забележено је следећих дана да је стекао потпун душевни мир а кривуља његовог оптимизма се нагло пела.

Када се сасвим опоравио интернист га је упознао са тајном његовог оздрављења. Сјуривши себи куршум у главу он је нехотице извршио ефикасну лоботомију — врло сложену операцију при којој неурохирурзи пресецају живчана влакна која спајају чеони део мозга са центрима осећајног живота који се налазе при основи мозга.

Данас лоботомија не представља технички тешку операцију и примењује се за излечење ненормално брижних особа које нису више у стању да подносе стални страх и потиштеност. Извршивши самоубиство пацијент Салпетријере је у ствари убио у себи једну болесну особу и омогућио да се роди друга нова — здрава и снажна личност.

Мост под реком

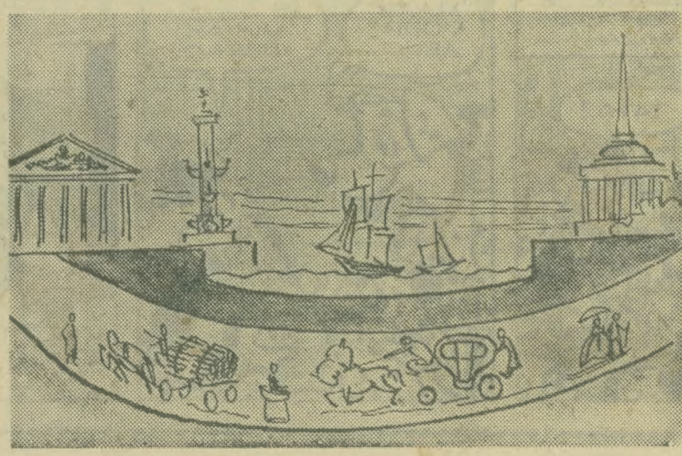
Обично се сматра да се идеја подводног тунела јавља први пут у Енглеској пре нешто више од пола века, и то у вези с прокопавањем тунела испод Ламанша.

Почетком 19. века петроградском губернатору обратио се неки Петрограђанин Торговатов с необичним предлогом „да сагради пролаз са Адмиралитетске стране на Васиљевско острво испод реке Неве који нимало неће да омета њен ток“.

Цар Александар I наредио је да се Торговатову исплати 200 рубаља за његов нацрт али да се од њега узме писмена изјава да се више неће бавити пројектантским радовима, већ да ће „обављати занате који му приличе“.

Идеја о подземном путу испод Неве била је тиме покопана и од ње је остао само оригинални цртеж тунела који се чува у Лењинградском музеју а који је Торговатов поднео 1826. године Петроградском губернатору.

Иако је Торговатовљева идеја била одбачена по личном царском наређењу, она је изазвала разумљиво интересовање у Русији па чак је и Пушкин помиње у својим стиховима.

Афричке народне приче

Стонога и паук

Стонога и паук били су велики пријатељи и стално су заједно шетали. Једном приликом су заподели овакав разговор:

— Чуј само, драги друже мој — казала је стонога пауку — људи су задивљујуће глуви.

— Причај ми, молим те, о глувоћи људи — замоли је паук.

— Суди сам. Кад ја пузим настаје такав шум од мојих сто ногу као да воз тутњи „у-у-у“. А људи ништа не чују. Зар нису глуви?

Тада паук рече:

— Драга моја пријатељице, људи су не само глуви него и слепи. Замисли само, они кидају паучину коју ја саткам и не примећују како су јаке њене нити и чак се не боје да је додирну. Догађа се чак супротно: ја морам да побегнем и да се притајим. Дакле, зар нису људи слепи?

— Потпуно си у праву — одговори му стонога.

(племе Дуала, Камерун)

☆

Дивља мачка и препелица

Дивља мачка би са задовољством појела препелицу, али јој је, лукава, најпре приступила уверавајући је у своје пријатељство и не називајући је друкчије до „драга пријатељице“. Разуме се, при томе је скривала своје зубе и шапе.

Други пут је мачка казала препелици:

— Ах, наше пријатељство је толико велико! Стави своју главу у моја уста.

Одважила се препелица, ставила је главу мачки у уста и — о чуда — извукла је неозлеђену.

Отада је препелица називала мачку пријатељицом и не једном је њена глава била у мачкиним устима. Али, једном је мачка стегла зубе и прождерала препелицу.

(племе Ваджага, Источна Африка)

☆

Како је шакал надмудрио носорога

Једном се шакал жестоко нашалио с носорогом. Овај је прећутао увреду и чекао згодан тренутак да му се освети.

Шакал је пазио да не наиђе на носорога, али се догодило да га је овај ипак сусрео у једној уској клисури.

Прескочивши стену, шакал се одупро о њу предњим шапама и стао да виче:

— Упомоћ!

— Шта се догодило? — запита носорог.

— Зар не видиш да стена пада на нас — одговори шакал. — Дођи брже, подупри је и придржавај док ја не донесем неки подупирач.

Носорог га послуша, а шакал побеже.

(племе Хотентота, Јужна Африка)

Лав и јастреб

Једном је јастреб видео како лав једе стрвину. Лав му запрети:

— Пази, јастребе, никоме о овоме не причај!

— О, не, нећу те издати.

После неколико дана њих двоје су заједно с другим животињама дошли на појило. Кад је јастреб гутао воду у његовом грлу је клокотало као да је нешто гунђао. Лав је то чуо и запитао га:

— Јастребе, шта ти то тамо мрмљаш?

— Ништа — одговори овај — тако је увек кад пијем воду.

Лав зарика:

— Не верујем, ти то хоћеш нешто да изблебећеш.

Поново су се нашли на појилу и поново је лав чуо како јастреб мрмља: „доку, доку“, па помисли: „Хоће јастреб да исприча како сам јео стрвину. Дознаће то друге животиње па куда ћу тада од њихових поруга?“

Лав скочи, зграби јастреба и заврну му шију.

(племе Вапорого, Источна Африка)

★

Испитивање храбрости

Не израста из сваког малог леопарда велики. Пустивши да мало поодрасту, отац почиње да их плаши: шуња се ноћу око јазбине и риче. Једни се тада устремљују на

њега, а други пиште и крију се. Оне, који се бране и нападају га, стари леопард задржава крај себе, а друге отера у џунглу.

Из тих, плашљивих, израстају шакали.

(племе Ваџага, Источна Африка)

★

Мала антилопа

По степи се лагано вукло стадо разних животиња. Нигде воде није било и животиње су страховито патиле од жеђи. Најзад су решиле да копају бунар.

Почео је лав али се брзо уморио и уступио место слону.

Али, и овом џину рад је брзо досадио. Тада је пробала жирафа, за њом носорог, али су и они брзо посустали.

Биво, зебра, леопард — сви су покушали да копају, али без успеха. Воде није било.

Тада је на посао прионула патуљаста антилопа. Сво-

јим танким ножицама неуморно је избацивала земљу и, најзад, допрла до воде. Али, тек што се нагла да би се напила, на њу су насрнули остали и одгурнули је од извора: испили су сву воду а за антилопу није остало ни капи.

Од оних који су без заштите одузима се чак и оно што су својим трудом стекли.

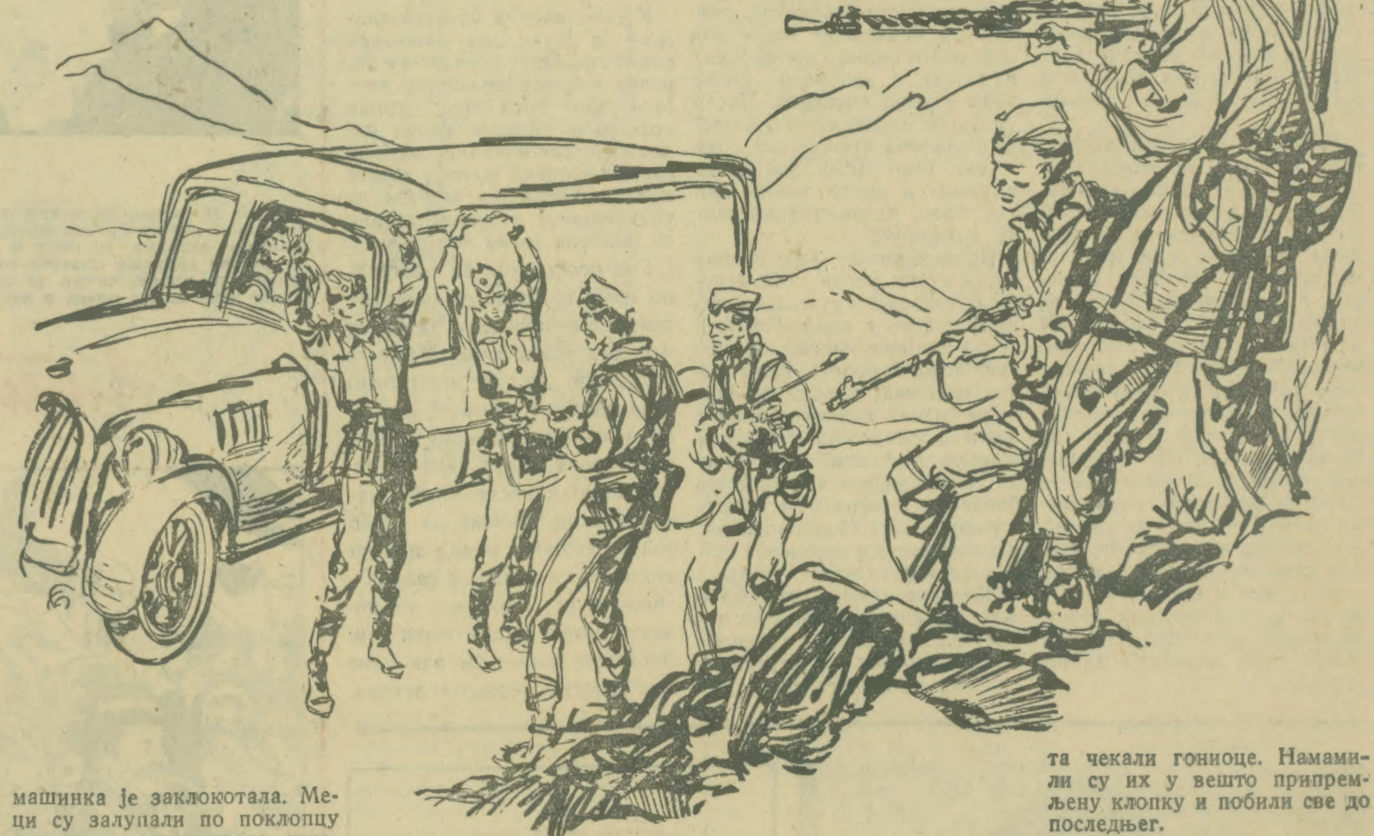
(племе Ваџага, Источна Африка)

Подвиг партизанске групе Томшичевог батаљона

КАМИОНОМ МЕЂУ НЕМЦЕ

У шумици крај пута који води из Видног у Љубовно лежала је партизанска група Томшичевог батаљона. Ту је притајено чекала да наиђе непријатељ. Дуго, веома дуго се није чуло ништа. Крај је био сасвим оглувео. Онда се из Видног појавио аутомобил и вођа партизанске групе иако је знао да тај аутомобил не припада јединици коју чекају, дао је возачу знак да стане.

Видевши ко га зауставља, шофер је нагло повећао брзину. Али његов аутомобил је већ био на мушици нишана партизанског руководиоца и он је повукао обарач —

машинка је заклокотала. Меци су залупали по поклопцу мотора, а истог трена огласиле су се и пушке осталих бораца.

Мотор аутомобила се закашљуцао и стао.

Два три партизана су кроз облак прашине пришла аутомобилу са машинкама спремни за одбрану. Из аутомобила се нико није јављао. Требало је утврдити има ли тамо живих.

— Излазите! — викнуо је руководилац из свег гласа.

Дигнутих руку, један за другим изашла су два цивила и два немачка војника. Партизани су их одмах повели у оближњу кућицу на саслушање. Требало је сазнати кога има у Видну и шта се тамо спрема.

Према шкртим исказима заробљеника чекање у заседи је било сасвим узалудно. Али партизанска група је ипак остала на месту јер се могло претпоставити да заробљеници не говоре истину.

Убрзо је, опет из Видна, наишао камион и партизани су и његовом возачу наредили да стане. Он је преко очекивања послушно извршио наређење.

— Идем из Видног — рекао је — превозим млеко за Немце.

— Данас ће Немци остати без њега.

— Како наредите! — слегао је раменима возач.

— Окрени камион — наредили су му кратко.

Мотор је забрујао и појурио назад — тамо одакле је дошао. У камиону је сада био вођа партизанске групе с пушкомитраљезом и неколико бораца наоружаних пушкама и бомбама.

И ГОНИОЦИ УПАДАЈУ У КЛОПКУ

Пред улазом у село где се налазио немачки гарнизон возач је почео да смањује брзину. Оклевао је свакако, очекујући наређење да стане или крене на неку другу страну.

— Вози, шта чекаш?.. Право међу Немце — подвикнуо је командир. Мотор је опет снажно забрујао — приближавали су се касарни. Војници су тромо али безбрижно тумарали по кругу не слутећи шта их чека. Вођа групе је потегао митраљез из камиона и пљусак врелог челика се сручио на Немце. Многи су остали као приковани где су се затекли док су други падали рањени. Кад су се средили и били способни да пруже отпор, камион је, јурећи великом брзином, био већ на другом крају насеља. Ту је вођа групе наредио возачу да стане пред једном гостионицом.

— Сада изађи — казао је — ред је да нешто попијеш.

Промоливши главу из кабине возач је уплашено погледао на све стране па кад се уверио да нигде нема Немаца изашао је преплашен из кола.

— Не бој се — храбрио га је вођа групе — неће Немци тако брзо стићи.

Сам је попио пиво, затражио пиће за другове и возача, платио и наредио да наставе вожњу.

Сат-два касније путем поред гостионице projурили су гестаповци на аутомобилу. За то време партизани су крај оближњег шумарка сишли са камиона и притајени крај пута чекали гониоце. Намамили су их у вешто припремљену клопку и побили све до последњег.

МАГАЦИНИ У ПЛАМЕНУ

Убрзо затим, августа 1942. батаљон Томшичеваца је у снажном налету продро до Вевча, предграђа Љубљане. Заустављени су били снажним отпором. Али није ни било потребно да иду даље. Задатак је гласио да се запали складиште у коме се налазило око 120 вагона најфинијег папира спремљеног за извоз у Немачку. Када је пожар букнуо толико да се никако није могао угасити, партизански батаљон се повукао да га не би затекле моторизоване јединице које су хитале из центра ка периферији.

Чим су се одлепили од непријатеља, партизани су зашли у шуму недалеко од града, и ту преданили. Када је већ пала ноћ, кренули су поново ка Љубљани, другом обалом Љубљанице. Притајени су се прикрадали док се то могло, а онда су незадрживо јурнули на непријатеља. Под борбом су се пробили до магацина на десној обали речице и запалили га.

Збуњени овако дрским нападом, фашистички команданти су хитно затражили појачање. Из околних гарнизона су одмах нагрнуле оклопне и друге јединице ка Љубљани.

Само, док су стигла појачања партизански батаљон се, готово без икаквих губитака, повукао у шуму. Његова улога је била завршена.

Препадом на најјачи непријатељски гарнизон у Словенији он је привукао на себе пажњу и појачања која су стигла и из околних места а тиме је растеретио остале јединице које су дејствовале у околини Љубљане.

ЖРТВЕ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ ЕКРАНА

Техничарима француске телевизије прочитан је извештај професора Анри Гастоа, доктора једне болнице у Марсеју, у коме је описано лечење неких гледалаца телевизије који су у току последњих месеци оболели од једне нове болести назване „болест телевизијског екрана“.

Један од пацијената из Бандола који има 34 године, пришао је свом телевизијском екрану да би га регулисао и уклонио беле и црне линије које су се треперавo смењивале. Његове очи су се неочекивано затвориле пред титравом светлошћу, и он је онесвешћен, у грчевима, пао на под.

Професор Гасто га је у болници одмах подвргао електроенцефалографском прегледу али није приметио никакво оштећење мозга које би проузроковало овај типично епилептични напад.

Једна позната британска медицинска ревија износи двадесетак сличних примера. До напада долази у тренутку када неко гледа у екран без слике из сувише велике близине.

Једна жена од 42 године хтела је да регулише слику на екрану и клекнула на свега 15 сантиметара испред њега. Изненада је осетила неописив страх, почела да дрхти целим телом и изгубила свест. Један млади декоратер остао је два сата онесвешћен пред својим екраном, а шеснаестогодишња девојка је имала четири кризе и то увек када је покушавала да из близине регулише слику на екрану.

Савременим неурологизма је добро познато да је брзо смењивање светлости и таме у стању да произведе нападе сличне епилептичном стању. Подрхтавања светлости из флуоресцентне цеви или на биоскопском екрану, брзо смењивање стабала у дрвореду крај пута и сличне појаве у стању су да проузрокују такве нападе. Они се објашњавају подударањем светлосног ритма на екрану који има 10 до 15 таласа у секунду, са ритмом извесних можданих нервних импулса истих амплитуда. Тада долази до удвостручавања и до праве мождане електричне буре која проузрокује онесвешћивање и грчеве.

Мрак због шкољки

Становници Нортимберланда, на морској обали Енглеске, замало што нису остали без електричне струје. Привучене млаком водом шкољке су се прилепиле са унутрашње стране цеви централе Блит и направиле дебео слој. Тек када су стручњаци очистили ове мекушце помоћу ултразвука — централа је могла поново да проради.

СТРАХ ОД СУНЦА

Упркос томе што је Сунце од нас удаљено око 150 милиона километара, његова светлост стиже до наше коже за свега 8 минута. Толико му се радујемо и толико га очекујемо па ипак не проведемо укупно више од 30 дана годишње под непосредним дејством сунчевих зракова. И то сада, што је много више него почетком овог столећа, када се на плажу одлазило са сунцобранима, кишобранима у полуцилиндрима, шеширима и прслуцима.

ЗАШТО СЕ ЗНОЈИМО?

Знојењем се загрејани организам ослобађа сувишне топлоте и излучују извесни штетни састојци. Према томе знојење је одбрана тела од штетних утицаја.

Кожа здраве особе, непрекидно, час јаче час слабије, испарава, док она сама остаје сува. Тек при вишој температури средине у којој се организам налази, или при тежем физичком раду, знојне жлезде почињу да луче зној, што је од великог значаја за регулацију топлоте организма.

Човек се не зноји подједнако на свим деловима тела. Знојење је најобилније на табанима и длановима, испод пазуха, у препони и по грудима. Узимање веће количине течности повећава знојење, а смањена количина га смањује, као што га смањује и повећано излучивање мокраће. Правило је да се знојење повећава уколико се повећава температура околине у којој се човек налази, али то не мора да иде упоредо, јер зависи и од саме коже — да ли је она рапава, покривена ситним љуспицама или не.

И понеке животиње се зноје: коњ, во, мајмун, мачка, док их има и које се уопште не зноје: заморче, пас, пацов. Код људи је велики изузетак особа којој недостају знојне жлезде.

Зној је безбојна, мало замућена течност, сланог укуса и нарочитог мириса који настаје услед испарљивих масних киселина у њему. Код разних особа и на различитим деловима тела реакција може да буде јако или слабо кисела или чак слабије или јаче базична. Зној садржи 98% воде и само 2% суве супстанције (кухињске соли, урее, пепела). Од органских материја у зноју се налазе неутралне масти (палмитин, стеарин) и испарљиве масне киселине (бутерна, пропионска и друге), а нарочито после рада млечна киселина. После употребе алкохолних пића већа количина прелази из крви у зној (око 80%). Знојем се излучују и многи лекови као јод, бром, салицилна киселина, антипирин.

На механизам излучивања зноја утичу нерви који регулишу ширење и сужавање крвних судова у кожи. Познато је да знојење настаје обично када кожа поцрвени. Исти нервни надражај доводи до ширења ситних крвних судова у кожи и до лучења знојних жлезда. Међутим, зној може да се излучује и кад је кожа бледа — у страху и самртничком ропцу (односно и онда када настаје сужавање ситних крвних судова).

Живчана влакна која управљају механизмом знојења потичу од тако званог аутономног, живчаног вегетативног система који управља радом свих наших органа без утицаја наше воље. Познато је да и многе жлезде са унутрашњим лучењем преко својих хормона утичу на вегетативни нервни систем а преко њега и на знојење. У продуженој можд ини постоји центар који управља знојењем а преко нервних влакана он стоји у вези с мозгом тако да и психолошке промене (узбуђење, страх) могу да изазову знојење.

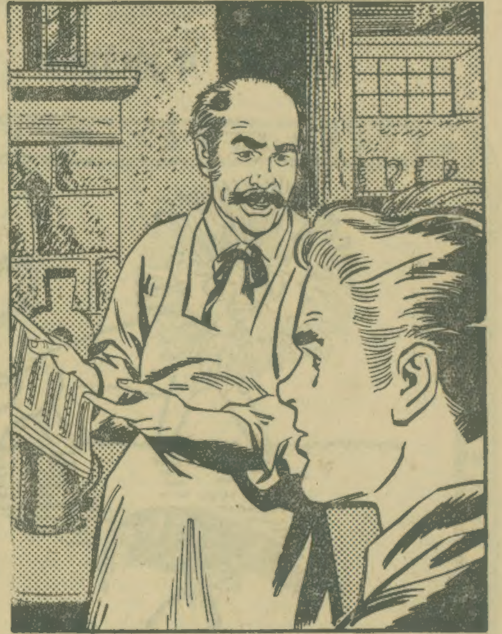
У току многих болести знојење је један од њихових симптома. Пре свега многе заразне болести изазивају знојење због тога што отрови које луче заразне клице надражују вегетативни нервни систем а преко њега и знојне жлезде. Обољења жлезда са унутрашњим лучењем такође су праћена јаким знојењем.

Све особе које се претерано зноје треба да се подвргну лекарском прегледу да би се утврдио узрок томе. Може се покушати да се претерано знојење руку или ногу отклони прањем у раствору сублимата (пола грама на 2—3 литра воде) и раствору формалина (једна кашика на литар воде). Знојење испод пазуха спречава се мазањем салицил-шпиритом. Ако ово не помогне може се покушати рендгенским зрачењем али само под строгим надзором лекара.

5

Када је сазнао да се син посвећује више музици него учењу других предмета отац је незадовољан изгрдио и сина и учитеља — јер је он његово свирање сматрао ипак само као споредан али уносан посао за кафану коју треба једног дана да му преда у наследство.

6

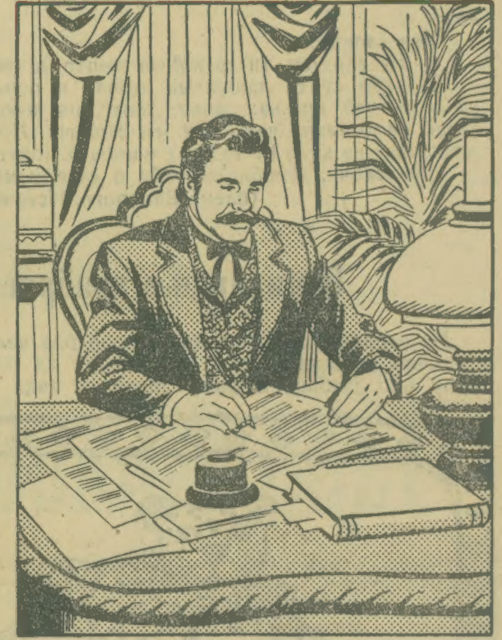
У то време цела Чешка је била под влашћу Аустрије а услови за усавршавање младих талената тешки. Антонин се уписао у Прагу у Оргуљску школу али пошто није примао никакву помоћ да би се издржавао морао је да свира у оркестрима неких удружења.

Антонин Дворжак

7

Од 1860. године настају нови услови. У Праг се враћа Сметана који се бори против понемчавања и залаже за нова струјања, новоромантизам, заснован на народној музици. Дворжак пише прве композиције у том духу: Гудачки квинтет (1861 и Гудачки квартет.

8

Одушевљен патриотским стиховима лирско-епске поеме В. Халека Дворжак компонује 1872. на тај текст „Химну за хор и оркестар" — коју је следеће године под руководством његовог пријатеља извео хор од 300 певача и симфонијски оркестар. То је и први велики успех.

(Наставиће се)

ЈЕДАН ПСИХОЛОГ СМАТРА ДА ЈЕ ВЕОМА ЗАНИМЉИВА ЧИЊЕНИЦА ШТО СМО ИЗАБРАЛИ ПРАУЗОР БРУТАЛНОСТИ

„ЖИВИМО У ВРЕМЕНУ КАДА ЈЕ ТЕЖЕ РАЗБИТИ ПРЕДРАСУДУ НЕГО АТОМ!" — ГОВОРИО ЈЕ АЈНШТАЈН. — ВЕКОВИМА СЕ ТАЛОЖИО ИЗВЕСТАН БРОЈ ЗАБЛУДА И ПРЕДРАСУДА КОЈЕ СУ СТЕКЛЕ СНАГУ ИСТИНЕ. — НЕКОЛИКО ЊИХ СЕ НАЈУПОРНИЈЕ ОДРЖАВАЈУ И ДАНАС.

ПРЕДРАСУДЕ и БЕСМИСЛИЦЕ КОЈЕ ДУГО ЖИВЕ

Једна од најкрупнијих заблуда из области климатологије је веровање да је Арктик земља вечитог снега и неподношљиве хладноће. Порекло ове заблуде настало је услед веровања да хладноћа расте што се више удаљујемо од Екватора. У стварности, Арктик је сув и има врло мало снега. Много су јаче вејавице у Вирџинији него у ниским деловима Арктика.

Ни хладноћа тамо није тако велика. Температура у Монтани зими пада за свега шест степени ниже него на Северном полу! Просечна годишња температура у Рејкјавику на Исланду, надомак поларног круга, виша је него у Њујорку!

У Арктику нема тмурних зимских дана. Због месечине и одбијања сребрнастих зракова о залеђене површине ноћ готово никад у току године није тамна. Мада звучи невероватно — на Арктику се може при дневној светлости читати исто толико сати у току године као и у тропским крајевима.

Пространства око Северног пола нису пуста. У току лета температура недељама достиже 33 степена изнад нуле, па чак и више. Стотине врста цвећа и трава представљају одличну пашу за поларне јелене и говеда. Кромпир, купус, руже, лале и много друго цвеће и поврће успевају и знатно северније од поларног круга а поларне воде су богатије рибом од тропских.

Друга велика заблуда је везана за живи песак, који је начињен од мешавине песка и воде и не „увлачи" жива бића која њиме ходају већ их напротив дуго одржава на површини. Штавише, утврђено је да човек не може да потоне у њему већ, у најгорем случају, да се заглави до струка и то једино ако је уморан и исцрпљен. Иначе може врло дуго да хода по њему. До трагичних случајева долази услед панике која захвати преморене путнике, јер се препуштају удесу и пропадају својом кривицом.

Народно веровање да гром не пада двапут на исто место права је бесмислица јер је у стварности баш супротно. Гром пада тамо где је привучен добрим проводником и зато постоји могућност да чешће удара управо онде где се такав објект налази. У току последњих 60 година врх највеће грађевине Емпајерстејтс билдинг у Њујорку претрпео је 68 удара грома а бронзани кип Сити Хола у Филаделфији је још чешћи магнет за муње и громове.

На зидовима неких старих кућа још постоје слике јелена са гранатим роговима на глави, који се јуначки боре са чопором гладних вукова да би заштитили своје лане и женку. Међутим, јелен при првој опасности нагне у панично бекство препуштајући своју породицу њиховој судбини. Према мишљењу француског природњака Алеа од свих животиња само термити имају некакво осећање „друштвене" одговорности.

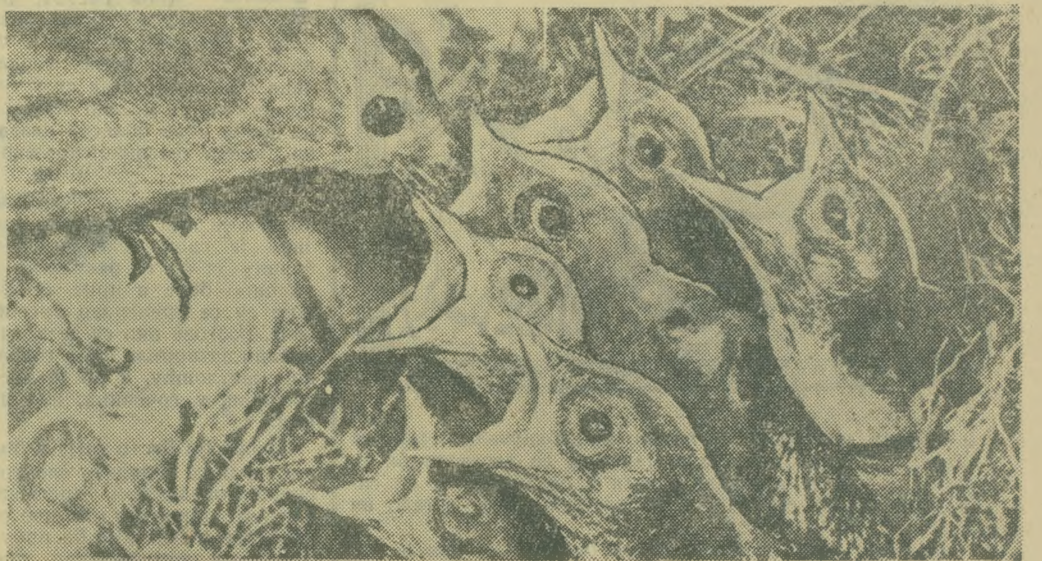
Врло је стара и заблуда да вукови живе и нападају у хордама. Природњак Стефенсон који се у природи сретао са хиљадама вукова тврди да никад није видео скупину већу од мужјака, женке и младунаца. Ниједна од њих се није показала основаном.

Вукови уопште изванредно ретко нападају човека. Мада врло љубопитљиви, они су и веома страшљиви. Годинама је и Биолошки институт САД испитивао све приче о страдањима људи, жена и деце од вукова. И све приче су се показале измишљеним. Истина, коју потврђује и познати трговац и трапер Аксел Нилзен, показује да су вукови готово безопасни за све изузев — и то само кад су дуго били без хране — за старе, изнемогле и децу. У нормалним околностима они су мање зли од домаћег бика.

Предрасуда је и она прича да „ној гута све". У ствари, највећа жива птица има сасвим нормалан стомак само је нешто прождрљивија од других животиња. Е. Г. Буленцер који је годинама био директор лондонског зоолошког врта пронашао је у стомаку једног несрећног ноја, коме су посетиоци гурали у уста све што стигну — читаву продавницу галантеријске робе: две марамице, три рукавице, један филм за фотографски апарат, метар канапа, комад поломљеног целулоидног чешља, вентил од бицикла, кључ од будилника, комад дрвета од 12 сантиметара, два дугмета, део златне наруквице и четири новчића.

Чак и неки природњаци говоре о непристрасној љубави мајке-птице која хранећи своје птиће води рачуна да ниједан не добије више од другог. У стварности мајка не разликује своје младунце и храни их насумце.

Једна од највећих заблуда односи се на суровост и крволочност најкрупнијег мајмуна гориле. Та животиња иако може да достигне висину од 2,40 метра, обим груди од 140 сантиметара и тежину од 250 килограма, у ствари је необично питома и миролубива. У природи, горила живи у породици, вегетаријанац је, никада се не бије и обично умакне ако га неко нападне. Тешко је разгневити горилу да би постао ратоборан. То најбоље знају сниматељи када сатима узалуд покушавају да га наљуте. Ако је припитомљен у раним данима, он може да постане необично добар и благ.

МАМА-ПТИЦА ХРАНИ СВОЈЕ ПТИЋЕ ЈЕДНО ЗА ДРУГИМ, ПО СТРОГО УТВРЂЕНОМ РЕДУ„ НЕ: ОВО ЈЕ ЈЕДНА ОД МНОГИХ ЗАБЛУДА

ХРАБРА УЧИТЕЉИЦА

Када се леопард Манила одједном нашао на слободи, гледао је да што пре искочи из камиона којим су га превозили у зоолошки врт у суседном граду; а затим да се као свака добра мачка врати свом дому. Пут до врта, одакле су га пре неких десетак минута извели, водио га је кроз парк и он се, искочивши, одједном нађе пред основном школом Гровер.

Млада учитељица Џени баш је читала деци својим пријатним, меким гласом једну од Киплингових прича.

Пред ниском једноспратном зградом Манила се нашла у недоумици. Није била сигурна да ли је већ стигла до своје куће у зоолошком врту где се родила. Звуци и мирис били су за њу много разговетнији од онога што је видела. Мирис који је допирао из школе био је сличан ономе на који се навикла у врту где су деца били свакодневни посетиоци. А и гласови које је чула чинили су јој се познати.

Прозор учионице није био виши од метар и по и Манила је скочила.

У том тренутку улицом је пролазио стражар и лепо видео када је велика пегава мачка ускочила у разред са леве стране. Било му је одмах јасно шта ће бити, иако није знао откуд у овом мирном градићу леопард. Потрчао је колико су га ноге носиле ка телефону у управној згради школе на другом крају врта.

Манила се у учионици дочекала на своје велике шапе. Бокови су јој се од узбуђења дизали и спуштали а нешто спљоштена њушка, као у недоумици, помно је испитивала.

У првом тренутку нико није био више уплашен од саме Маниле. Сва дивљина у њој као да се узбунила и она се спреми за напад. Ситуацију је спасло то што се у тренутку када се велика мачка појавила у разреду нико није помакао. Владала је потпуна тишина.

Млада учитељица стаде између звери и својих ученика, а онда, знајући шта треба да ради да би очувала мир у разреду — настави да чита.

Велика мачка се скупила за скок, али видевши да нема чега да се плаши огледа се још једном по учионици и заустави своје велике зелено-жуте очи на младој учитељици. Онда се опусти и приђе неколико корака, па седе на дохват њене руке. Ускоро поче да преде врло гласно и промукло.

Мозак младе учитељице радио је грозничавом брзином. Непрекидним читањем је упозорила децу да се не смеју макнути ако не желе катастрофу. Али, шта ће се десити када кроз десетак минута дође крај часа и када у ходнику почне да зврји звоно а ђаци из других разреда уз паклену буку излете из својих разреда. То ће бити довољно да подстакне велику звер да пређе у напад и направи покољ међу овим малим главицама које су је уплашено гледале.

За то време је стражар сав задихан стигао до телефона и узбунио полицијску станицу која је већ била обавештена о бекству леопарда из камиона. Више од двадесетак полицајаца и људи који су дошли из зоолошког врта, ускочили су у кола и полетели ка школској згради, али овог пута без икаквих сирена и што су тише могли.

Не знајући да стиже помоћ, учитељица се решила да нешто изведе на своју руку. Обратила се истим тоном као да чита, малом Џону Винценту који је седео у последњој клупи поред самог отвореног прозора, и био најудаљенији од леопарда који је још прео. Рекла му је да се бешумно дигне и неприметено извуче кроз прозор, да отрчи до послужитеља и каже да никако не звони и спречи да други разреди изађу у ходник, а после нека зове помоћ.

Иако су му се сви зуби тресли, малишан је устао и таман кад се већ налазио на самом рубу прозора звер се тргла као да је нешто чула. За тренутак се скупила, затегла мишиће и онда се опет опустила и наставила да слуша пријатан глас учитељице.

У то време су полицајци и људи из зоолошког врта већ опколили кућу и лагано се, с напереним пушкама, привукли великим прозорима учионице. Али леопард је лежао сувише близу деце и учитељице и нико се није усуђивао, да са сигурношћу преузме одговорност да га првим метком убије а не дотакне неког у разреду.

Док су се шапатом договарали шта да чине један млади чувар из зоолошког врта је предложио да уђе сам у учионицу и ухвати Манилу. Младић је преклињао да не убијају лепу животињу коју је необично заволео још као сасвим младу мачку. Тврдио је да га она слуша и да ће сама пристати да уђе у кавез који су чувари донели.

Сигурни да својим пушкама могу у свако доба, ако устреба, животињу убити, полицајци су пристали и млади чувар је лагано пошао ка вратима учионице.

Тешко је замислити запрепашћење учитељице и деце када су видели како се врата лагано отварају и како се на њима појављује један човек обучен у сиву униформу.

Манила је подигла главу и зарежала, а онда као да је познала младића, лагано се дигла и пошла к њему.

Деца су једно по једно склизнули кроз прозоре а учитељица је покушала да се покрене али за то није имала више снаге.

Мудрост дворске будале

Познато је да је француски владар Франсоа I имао на двору једну „будалу“ по имену Трибуле о коме се последњих година све више пише.

Било је то 1525, када се Француска спремала за рат против Павије, данас италијанске вароши. Француски генерали су припремали план да заузму овај ломбардијски град и да га присаједине својој земљи. На једном војном саветовању поставило се питање којим путем прићи Павији и како је напасти. Било је више предлога, али ни један није могао бити прихваћен као најбољи.

Дворска будала Трибуле седео је у углу собе и пратио разговор. Кад је састанак био при крају, он замоли да и њему даду реч.

— Ви верујете, господо, да ћете својим планом начинити чудо — рече Трибуле. — Али нисте ни дотакли главни проблем.

— Који? — запиташе присутни.

— Ево који. Готово сте се сложили како да уђете у Италију, али нико није говорио како да из ње изађете.

Генерали су се насмејали и брзо ућуткали Трибулеа.

Међутим, догађаји су показали да је дворска будала имала право. На дан 24. фебруара 1525. године шпанске плаћене трупе потукле су код Павије француску војску и заробиле краља. У једном писму, упућеном својој мајци, Франсоа I је написао реченицу која је током векова сматрана као пословица: „Госпођо, све је изгубљено, изузев части!“ Заробљени краљ није ни речи написао о Трибулеу, али је до краја живота размишљао о његовом мудром савету.

КРАЈСЛЕРОВ КОНЦЕРТ У ЈЕДНОМ ДУЋАНУ

Славни виолиниста Фриц Крајслер волео је пошалице а многе је и сам чинио. Једно поподне, враћајући се са виолином испод мишке из велике концертне дворане у Амстердаму где је завршио пробу, заустави се пред радњом за продају музичких иструмената. У том тренутку синула му је мисао да направи шалу па уђе у радњу, извади из futроле своју скупоцену виолину коју је начинио Гварнери и упита трговца да ли би је купио.

Трговац је дуго испитивао инструмент. Најзад рече незнанцу да га причека, изађе из радње и после краћег времена уђе са два полицајца.

— Ухапсите га! — рече им трговац и показа прстом на Крајслера. — Лопов! Украо је од Фрица Крајслера Гварнеријеву виолину!

Крајслер прште у смех:

— Одлично! Ви сте прави познавалац виолина, али не и виолиниста. Ја сам Крајслер. То је мој инструмент!

На то један полицајац рече:

— Није тачно! Концертна дворана у којој он проба са оркестром спада у моју надлежност. Знам да је сада тамо.

— Али проба је завршена. Ја сам ишао улицом кад сам угледао излог са инструментима и... — хтео је да настави, но трговац га прекиде:

— Да је ово његова виолина, то знам. А да сте ви Крајслер, докажите! Одсвирајте нешто!

У жељи да се извуче из незгоде, велики уметник стави виолину под браду и поче да свира ремек-дело Феликса Менделсона, његов Концерт за виолину и оркестар.

— Хвала — рече трговац. — Сад знамо ко сте. Али причинићете нам велико уживање ако наставите.

И велики виолиниста је наставио да свира до краја првог става.

Антички грчки филозофи и јело

Мада су проповедали мудрост и умереност не би се могло рећи да су стари грчки филозофи поштовали ова правила када су биле у питању потребе њихових стомака. Понеки су додуше знали и за умереност у храни али их је било и таквих који су се „прославили“ као велики сладокусци.

Чувени су били гастрономски подвизи Милона из Кротоне, чувеног атлетичара из IV в. пре н. ере који је за један обед јео 9 килограма меса, исто толико хлеба и пио 9 литара вина. О празницима је био у стању да готово сам поједе четворогодишње теле.

Сократ је за столом био умеренији од осталих: у сласт је густирао укусно припремљено јело, али је обично јео и пио осредње, а „подносио је вино исто тако добро као и жеђ“. Весео у друштву и врло говорљив био је радо позиван у госте.

Нежније физичке грађе па и стомака, Платон је био познат као префињени сладокусац. Одличан познавалац јела и пробирач, он је од свега најзише волео маслинке.

Епикура су 25 векова нападали због његове филозофије и познате мисли да је „уживање најглавније добро у животу“. А он сам је сматрао да оно доноси срећу само ако служи задовољењу духовних потреба. Његова мисао је такође и ова, пуна отмености и умерености: „Једноставна јела у стању су да нам пруже исто толико уживања као и најраскошнија трпеза.“

Међу грчким филозофима Демокрит је био најуздржанији. Сваког дана је смањивао количину хране коју је узимао и пред крај живота,

тврде хроничари, успевао је да се засити само удисањем мириса меда. Наравно, убрзо је умро.

Хипократ је један од првих саветодаваца о дијети. Сматрао је да зими треба јести топла и сува јела а лети избегавати топлу храну. Умереност у исхрани је пожељна у време кад се мењају годишња доба. Нарочито у пролеће. Треба узимати разноврсну храну и избегавати нaглу промену у начину исхране.

У господским грчким кућама спремана су врло разноврсна јела. Било је рибе у изобиљу а вино се пило тек за време другог дела обеда, када су гости певали, играли и веселили се. Грци су се ретко опијали јер су против пијанства узимали нарочите траве и притискивали хладни метал на слепоочнице. Уопште нису пили чисто вино него само шприцере начињене од 3/5 воде и 2/5 вина.

Стари Грци нису имали столова нити столица. По обичају који су увели још Спартанци, обедовали су испружени на постељама поређаним у облику потковице. На свакој постељи су лежала потрбушке по два госта подбочивши главу шаком леве руке.

Жене нису никад присуствовале обедима мушкараца који су јели споро и за све време јела надметали се у говорничкој вештини. Жене су се узајамно позивале на женска посела где се много причало и оговарало а јели су се највише слаткиши и друге посластице.

Грчке кухиње су биле одлично снабдевене посуђем које је у оно време било савременије од посуђа у француској сељачкој кухињи пре 30 година. Грци су имали дрвене кашике и металне ножеве али не и виљушке.

За разлику од робовласника који су живели на великој нози народ се бедно хранио највише чорбом од јечма и тврдом погачом.

Пјер Клостерман, који је учествовао у многим ваздушним борбама описује свој најтежи тренутак у рату приликом једног бомбардовања уређаја за лансирање V-1.

Смрт се приближава

400 миља на сат

У ескадрили 602 „Спитфајера" били смо све прекаљени и искусни асови који су давно доживели ватрена крштења у многобројним ваздушним борбама са немачким авионима. Зато нас је изненадило наређење да се ова ескадрила повлачи из прве борбене линије и стационира на усамљеном аеродрому у северном Велсу. Али ускоро по нашем доласку, стигло је и објашњење: ескадрила 602 добила је један специјалан задатак — претвара се у ударну групу за уништавање немачких уређаја који избацују V-1. .

Ове „летеће бомбе" могле су да носе једну тону експлозива брзином од 425 миља на сат и да погоде циљ уз највеће одступање од хиљаду метара. Полигони са рампама за избацивање V-1 налазили су се у Француској и били одлично камуфлирани и брањени. Њихова мрежа је распоређена у девет сектора. четири одређена за бомбардовање Лондона, а остали за избацивање пројектила на Саутемптон, Портсмаут, Плимут, Брајтон и луке Довер и Њухевенс.

За овакве циљеве требало је применити специјалну тактику напала. Искуство је показало да „Спитфајери" приликом обрушавања могу да баце бомбе тешке 250 килограма, стављене на трбух апарата уместо помоћног резервоара за бензин. Међутим утврђено је да ако се бомбардује из вертикалног положаја, бомба може да разнесе пропелер, а при нагибу од 45 степени тешко је погодити циљ.

После разних покушаја, командант ескадриле Макс, разрадио је следећи метод: дванаест авиона у збијеном поретку треба да крену ка циљу на висини од 4.000 метара. Чим вођа угледа циљ испод ивице крила свога авиона, он се обрушава, праћен од осталих, под углом од 75 степени. Сваки пилот у пуној брзини обрушава се до висине од 1.000 метара и избацује своју бомбу.

У току двонедељног вежбања бацили смо бомбе на круг с пречником од 150 метара да бисмо постигли што већу прецизност.

Са нестрпљењем смо очекивали наш први лет. Бомбардовали смо инсталације за избацивање V-1 у Бујанкоту, дванаест миља јужно од Трепорта на француској обали. Немци су били толико изненађени када су угледали Спитфајере, да су отворили ватру тек пошто су авиони избацили свој смртоносни товар и удаљили се из опасне зоне.

У току четири месеца на исти циљ смо бацили 16.432 тоне експлозива. Али су Немци зато веома усавршили нови тип једноставнијих инсталација. Постављали су више од 50 нових уређаја месечно. и врло тешко их је било открити. Ми смо их готово свакодневно нападали и ипак смањили дејство овог разорног оружја.

У току три месеца око 8.000 V-1 бомби било је послато на Лондон. Око 2.400 њих се пробило кроз одбрану и учинило да погине и буде рањено 24.000 људи.

А тада је дошао мој најтежи дан у рату.

Последњи лет

Управо смо се спремали да бомбардујемо Лигеркот, крај шуме Креси. Циљ смо добро проучили. Рампе су се налазиле на полигону у радијусу од 2 километра. Према извештајима наше тајне службе тај мали простор бранила су 33 противавионска топа.

На аеродрому је било све спремно. Пошли смо својим машинама. Крај мене је ишао Боб Јара, брат чувеног „Слима" са Малте, једног од асова енглеских ваздушних снага.

— Данас је тачно година дана како је Слим погинуо — рече ми Боб намештајући комбинезон за летење.

— Сутра крећеш на одсуство? — упитао сам га да бих скренуо разговор.

— Потражићу неко усамљено место, где ни бумбари не зује — одговорио је смејући се.

Боб је заиста био храбар борац и изванредан човек. Хтео сам још нешто да му кажем, али брујање мотора је заглушило речи.

Узлетели смо у 12,25 часова и француску обалу прелетели на око 3.000 метара висине. Ишли смо у поретку како нас је Макс извежбао. Ја сам био десети у низу од 12 апарата. Имао сам неко чудно осећање. Једне мисли нисам могао да се ослободим: да ли је ово мој последњи лет.

Кроз зид од ватре и челика

Ускоро смо стигли у близину одређеног места. Већ сам могао да препознам циљ — уређење за „летеће бомбе" смештено између дрвећа — према фотографијама које су нам биле уз кратко објашњење показане пре поласка.

Сада смо летели непосредно изнад полигона. Покретом ручице опробао сам механизам за избацивање бомбе Све је било у реду.

Онда се чула Максова порука:

— Момци, — почињемо... Срећно!

Као огромна раширена лепеза сви „Спитфајери" су се изврнули на леђа и један за другим почели да се обрушавају. Истог тренутка је одјекнула противавионска паљба. Свуда око нас, у ваздуху, праштале су димне експлозије. Небо је зачас ишарано облацима, зрна и шрапнели су нам пиштали око главе. Кључало је као у казану. У том ужареном ваздуху, избраздаком гвожђем секунд је изгледао као вечност.

За неколико тренутака сам достигао брзину од преко 400 миља на сат. Управо сам спазио циљ кад су прве бомбе бачене испред мене, већ експлодирале на земљи. Блесак праћен облаком дима и комадима рушевина као да је отворио утробу земље.

Макс и Скајт који су били испред мене већ су се уздизали готово вертикално, праћени страшном топовском паљбом.

Погледао сам на висиномер: равно хиљаду. То је био положај и време да се усмерим на циљ. Повукао сам полугу. Гласно сам бројао: један, два, три — и притиснуо дугме.

У току неколико следећих секунди услед дејства центрифугалне силе, био сам полу свестан онога што се дешавало. Ватра одоздо као да се удвостручила. А онда један блесак као да ме поврати свести: један „Спитфајер" се, изненада запаљен, као муња стровалио усред свог циља. То је био авион младог Боба Јара. Док се обрушавао брзином од преко 400 миља на сат добио је директан погодак. Оба крила на авиону су се одвојила, а труп је и даље, сада претворен у нешто слично V-1, муњевито и незадрживо улетао у смрт.

На земљи је одјекнула експлозија. У том тренутку, све мисли су у мојој свести надјачале његове последње речи:

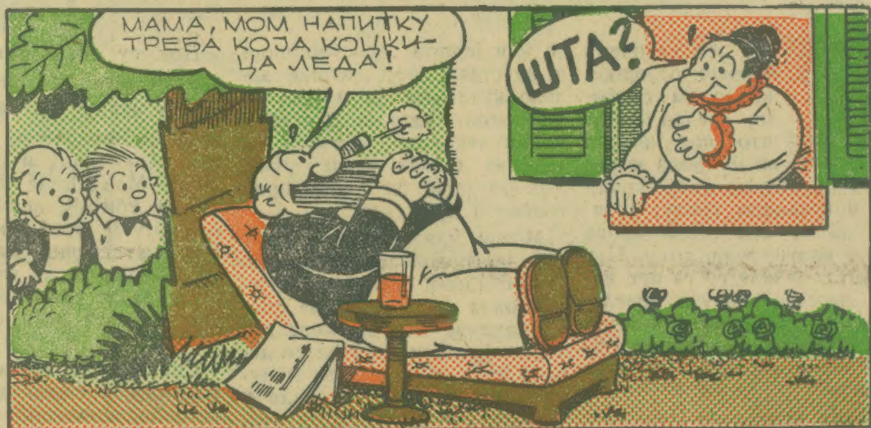
— Потражићу неко усамљено место, где ни бумбари не зује...

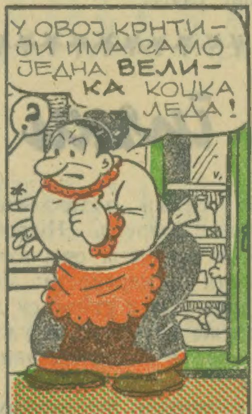
Волшебни зраци

Умете ли да разликујете добар краставац од горког? Одмах да вам кажемо: забрањено је пробати краставац. Ако кажете да је то потпуно немогућно, преварили сте се. Пред вама су два краставца. Не размишљајте много и одлучите се за онај који има тамно-зелену кору. Други краставац, онај на коме се примећује љубичаст одсјај, боље не пробајте — горак је.

Овај метод сортирања краставаца пронађен је у једном холандском научном институту. Још у стадијуму рашћења краставци се излажу ултраљубичастим зрацима При томе „слатки" краставци задржавају своју тамно-зелену боју, док горки добијају неки љубичасти одсјај.

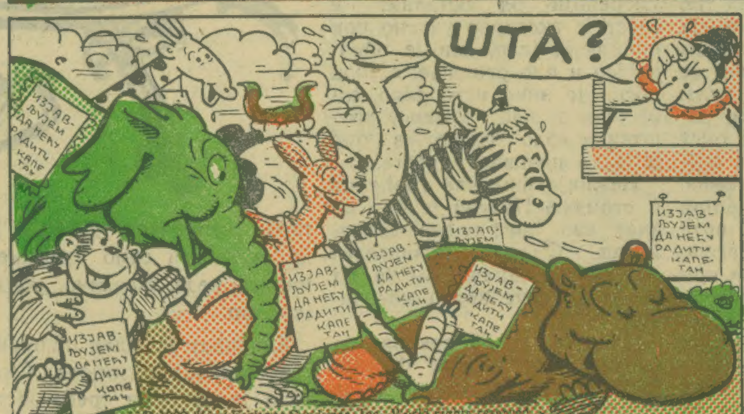

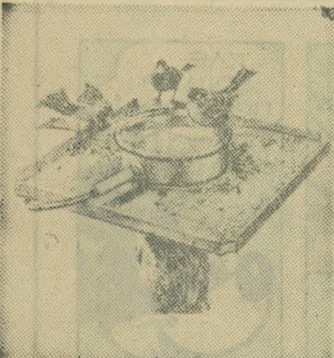

Да ли знате?

Да се вода не смрзне

Љубитељи птица у Америци су прошле зиме могли да купе посуду за воду са термостатским грејачем који спречава замрзавање воде. Кад температура спадне испод нуле он се аутоматски укључи и почне да је греје. Око посуде се налазе мрвице хране.

Фотороман — шлагер

У Француској, према писању једног листа, фоторомани су постали прави конкуренти стрипу, јер их десет милиона Француза просто гута.

Фотороманима као уосталом и стрипу још није призната литерарна вредност транспоновања књижевних дела, а они постају све популарнији јер велик број слика испод којих је садржај романа дат у виду кратких и језгровитих дијалога — веома је приступачан.

Фоторомани не „обрађују“ само дела обухваћена општим појмом шунд већ и многа класична књижевна дела.

Без инжењера

Западној Немачкој, како је недавно изјавио министар привреде једне покрајине, недостају инжењери. Млади људи се све више опредељују за што уноснији послове, тако да у индустрији нема довољно стручног кадра за унапређење производње.

Алуминијум — метал данашњице

На двору Наполеона III за свечаном трпезом није представљао почаст пехар или прибор за јело од злата, већ направљен од лаке и блештаве ковине. За време посете сијамског краља Наполеон III му је поклонио ланац за сат од овог лаког метала који ни је био ништа друго него — алуминијум.

У то време, пре неких 70 година, овај метал је био велика реткост јер недостатак електричне енергије и неразвијена индустрија обојених метала нису дозвољавали производњу већих количина алуминијума. Данас боксит представља драгоцену сировину за његову производњу и Француска је једна од првих држава у свету по овој производњи. Руда је добила име боксит према налазишту Ле Бо у Јужној Француској.

Начин добијања чистог алуминијума су истовремено пронашла два научника 1886. године: Американац Хол и Француз Еру.

Данас је алуминијум због својих физичких, хемијских и механичких својстава нашао најширу примену. Због своје мале тежине употребљава се у индустрији моторних и шинских возила, бродоградњи и за производњу разних инструмената.

После другог светског рата алуминијум се употребљава у грађевинарству и домаћинству — за производњу посуђа и других електричних уређаја и апарата. Његова предност је што сам ствара заштитни омотач и спречава деловање корозије. Поред тога употребљава се за паковање хране, млека и других производа јер алуминијумске фолије одбијају топлотне зраке.

Посебно „поштовање“ према алуминијуму су показали астрономи: сочива на телескопима превлаче алуминијумом због чега су трајнија и одбијају ултравиолетне зраке.

МИЛИОНИ ЗА „ДОН КИХОТА“

Њујоршки књижар и издавач Џон Флеминг је купио једну од осам последњих књига првог издања „Дон Кихота“. Књигу је платио 3 и по милиона долара.

Против традиција

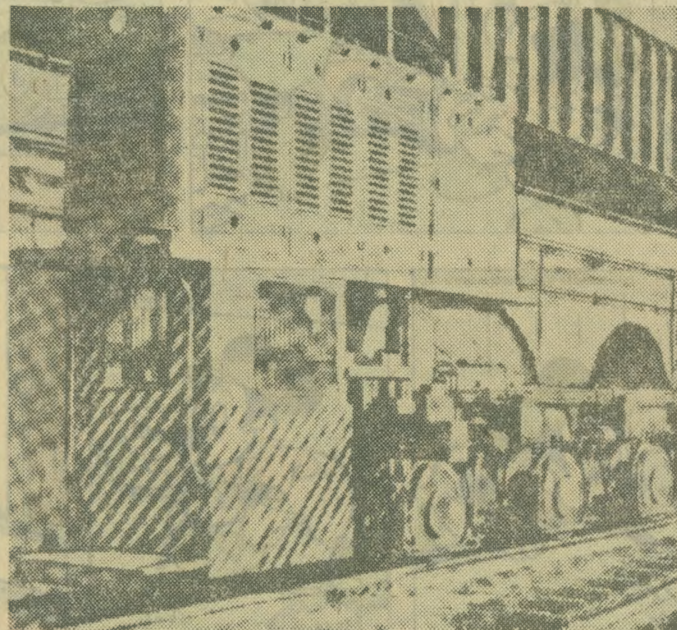
У многим земљама британског Комонвелта долази до нове деобе новчаних јединица. Низ земаља је напустио или се припрема да напусти систем: фунта-шилинг-пени и да пређе на децимални систем како би упростио прерачунавање и деобу новчаних јединица.

У Јужноафричкој Унији и Новом Зеланду новчана јединица се већ прилагођава децималном систему. У Новом Зеланду се она зове новозеландски долар. У Аустралији једна комисија такође проучава реформу новчане јединице. Већ идуће године аустралијанска фунта ће бити подељена на десет нових јединица названих „аустрал“.

У Великој Британији Трговинска комора и Друштво за научна истраживања траже да се примени децимални систем. Анкетирано је око 2.000 предузећа и многа су се изјаснила за увођење децималног система у Великој Британији. По новом предлогу новчана јединица би и даље остала фунта стерлинга али би се делила на 10 флорина а сваки би имао 100 јединица које још нису добиле своје име.

Још у прошлом столећу: 1838, 1843, и 1856, и 1918. године у Великој Британији су вршени покушаји да се уведе децимални систем али су пропали не само због тога што су традиције исувише јаке, већ зато што то изискује велике трошкове, јер не само да треба штампати нове новчанице него би постало неупотребљиво преко 100.000 рачунских и књиговодствених машина које стају око 250 милиона данских круна

МОТОР ИЗНАД КАБИНЕ

Дизел електрични мотор ове 90-тонске локомотиве налази се изнад машиновођине кабине. Локомотива служи за вучу вагона са угљем. Њена неуобичајена конструкција пружа машиновођи бољу видљивост и убрзава раздвајање вагона.

СВЕМОЋНА РЕКЛАМА

Да би испитао колика је моћ рекламе и шта су људи у стању да купе под њеним утицајем, један њујоршки трговац је у излог ставио неколико боца напуњених обичном водом. Поред њих је ставио и рекламу „Чиста вода, одлична за кување кафе“.

За три дана све боце је распродао.

Аутоматизовано прикупљање јаја

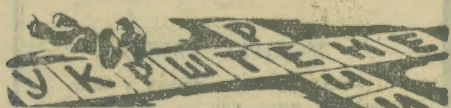
Јаја која снесе 10.000 кокошака у експерименталној фарми у Елк Риверу у САД, на коси под у боксу — скотрљају се до меке пластичне бесконачне траке која их одводи тачно до магацина одакле се отпремају на тржиште.

Календар занимања

Календар у који су унета сва занимања издао је у Западној Немачкој Уред за радну снагу. Поред самог назива занимања, дате су и кратке карактеристике сваког позива. Календар је штампан у 50.000 примерака а намењен је немачким ученицима виших разреда, како би им се олакшало доношење одлуке о избору занимања.

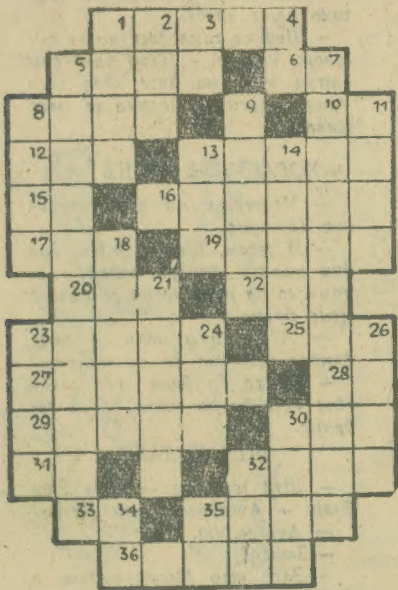
Ради туризма

У минијатурној држави Монако све мора да бар изгледа помпезно како би се привукао што већи број туриста. Због тога је издата наредба да и поштански службеници носе униформу раскошних боја, какву већ носи дворска стража, полиција и ватрогасци.

Водоравно: 1) једно годишње доба; 5) месождер из фамилије мачака; 6) првак; 8) личност из Дизнијевих стрипова; 10) место у Србији; 12) грубо сукно; 13) вештина којом човек представља гласове или речи; 15) кошница; 16) француска књижевница (17. век); 17) птица тркачица; 19) притока језера Лобнор; 20) нагло спуштање; 22) дивља звер; 23) један занатлија; 25) предлог; 27) место у Египту познато из другог светског рата; 28) музичка нота; 29) личност из Гогољевог романа; 30) украсно дрво; 31) осовина; 32) град у Француској; 33) предлог; 35) пристаниште у Француској; 36) једна Шекспирова драма.

Усправно: 1) текстилна биљка; 2) женско име; 3) предлог; 4) хемијски знак за натријум; 5) име

и презиме савременог француског сликара; 7) драма Б. Нушића; 8) врста птице; 9) супарник; 11) уметник који не живи конвенционалним животом; 13) једноцифрен број; 14) индустријска биљка; 18) наша река; 21) лука у Сенегалу; 23) свеза; 24) дивља звер; 26) личност из Дизнијевих стрипова; 30) део обућарског алата; 32) личност из индијског спева „Махабхарата“; 34) предлог; 35) дршка на виолини.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мак; 4) Ава; 7) кошљорибе; 10) Ира; 11) сом; 12) ру; 13) шап; 15) ни; 16) инат; 18) Лион; 20) Ару; 21) Енс; 22) скуша; 25) Ана; 27) срп; 29) веш; 31) тестерача; 34) ом; 35) ета; 36) ир; 37) раја; 39) сига; 41) Аца; 42) Кан.

Усправно: 1) моруна; 2) аша; 3) кљ; 4) ар; 5) Вис; 6) абонос; 7) Кири; 8) ода; 9) Емин; 13) штука; 14) Плеша; 17) арс; 19) ина; 23) Унсет; 24) Сремац; 26) кечига; 27) стора; 28) ПС; 29) В(учо) А(лександар); 30) шаран; 32) теа; 33) Рас; 38) ја; 40) Ик.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

НОВЕ ИГРЕ

Пошто је почео школски распуст многа деца одлазе на одмор на море, у брда или поља. Међутим, нека ће остати и у граду. Покушаћемо да за њих дамо неке нове игре или да их подсетимо на старе.

Игара на свежем ваздуху и пољу има много, почев од јаниџајеса (трулих кобила), прескакања преко конопца, жмуре па до свих врста лоптања.

Међутим, не играју се свуда сва деца исто. На југу Француске позната је једна игра која захтева нарочиту вештину. За њу сваки играч набави по један штапић од 30 до 40 сантиметара, нешто мало тањи од шипке на столици а зашиљен на једној страни: а једна истесана дашчица са ручицом служи свим играчима. Сваки играч убоде свој штапић у земљу и једним замахом удари зашиљени део свог штапића. Он искочи из земље и у луку падне негде далеко на земљу. Играч ће га забости у земљу ту где је пао. Следећи играч постави свој штапић на место поласка. Сваки треба да настоји да претекне противника. Кад су сви играчи одиграли, први почиње поново и затим редом. Победник је онај који први стигне до линије одређене још на почетку игре као циљ. Ако неко од играча додирне противников штапић, овај мора да се врати на полазно место.

ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ...

У источном делу Француске код деце је веома омиљена игра са штаповима. Забоду се у земљу четири краћа штапа у углове нацртаног квадрата. Један играч узме у руку штап раван дијагонали тога квадрата и са знатне раздаљине хитне штап али гледа да једним ударцем обори сва четири штапића. Што је раздаљина већа то је и игра тежа.

Ко је шта изгубио...

КО ЈЕ ШТА НАШАО...

Деветоро њих изгубило је 8 ствари, али је ипак свако од њих нашао по једну. Како? Пронађите на цртежу шта је ко изгубио и ко је шта нашао. Али, пазите да не наседнете — ту је и једна „подвала“. Уколико не можете сами да пронађете све, или хоћете да проверите да ли сте добро одгонетнули, дајемо вам тачан одговор.

Изгубљено је:

1. корпа за пијацу, 2. чешаљ, 3. наочари, 4. риба, 5. мачка, 6. пиштаљка, 7. шешир, 8. појас.

Ко је шта пронашао:

1. Корпу за пијацу је изгубила девојчица а нашла ју је жена која их сада има две. 2. Чешаљ је изгубио чупави дечак који је нашао мачку. 3. Наочаре је изгубио човек који не види више ни ивицу тротоара и који је сасвим случајно ухватио рибу. 4. Рибу је изгубила мачка која је нашла склониште на дрвету. 5. Мачку је изгубила жена која је носила млеко а нашао ју је чупави дечак. 6. Пиштаљку је изгубио полицајац а нашао ју је дечак који држи лист. 7. Шешир је изгубио ћелави човек а нашао га је онај што га има сада на глави. 8. Појас је изгубио онај коме су се срозале панталоне а нашао га је полицајац. Која је девета нађена ствар? Мачка је нашла склониште на дрвету.

... у Јужној Африци постоје велики паукови који лове чак и рибе.

... први споменик у Београду постављен је 1882. године и то кнезу Михајлу Обреновићу (рад вајара Енрика Пацца) због чега је дуго времена данашњи Трг републике називан Кнежев споменик или Позоришни трг.

... старе столице за љуљање, према мишљењу неких лекара, помажу старијим особама да спрече обољења срца.

Љуљање појачава циркулацију крви а спречава и при одмарању укоченост њихових зглобова.

... зграда у којој се данас налази Народни музеј у Београду почела је да се зида 1901. године.

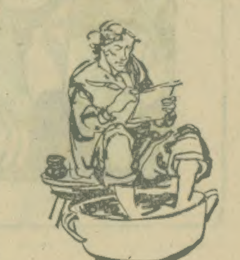
... Ђоакино Антонио Росини (1872 — 1868) италијански композитор познат нарочито по комично-веселој опери „Севиљски берберин“ написао ју је за свега 20 дана.

... на острву Порторику и данас је сачуван стари обичај да уместо паса, куће и имања чувају — гуске.

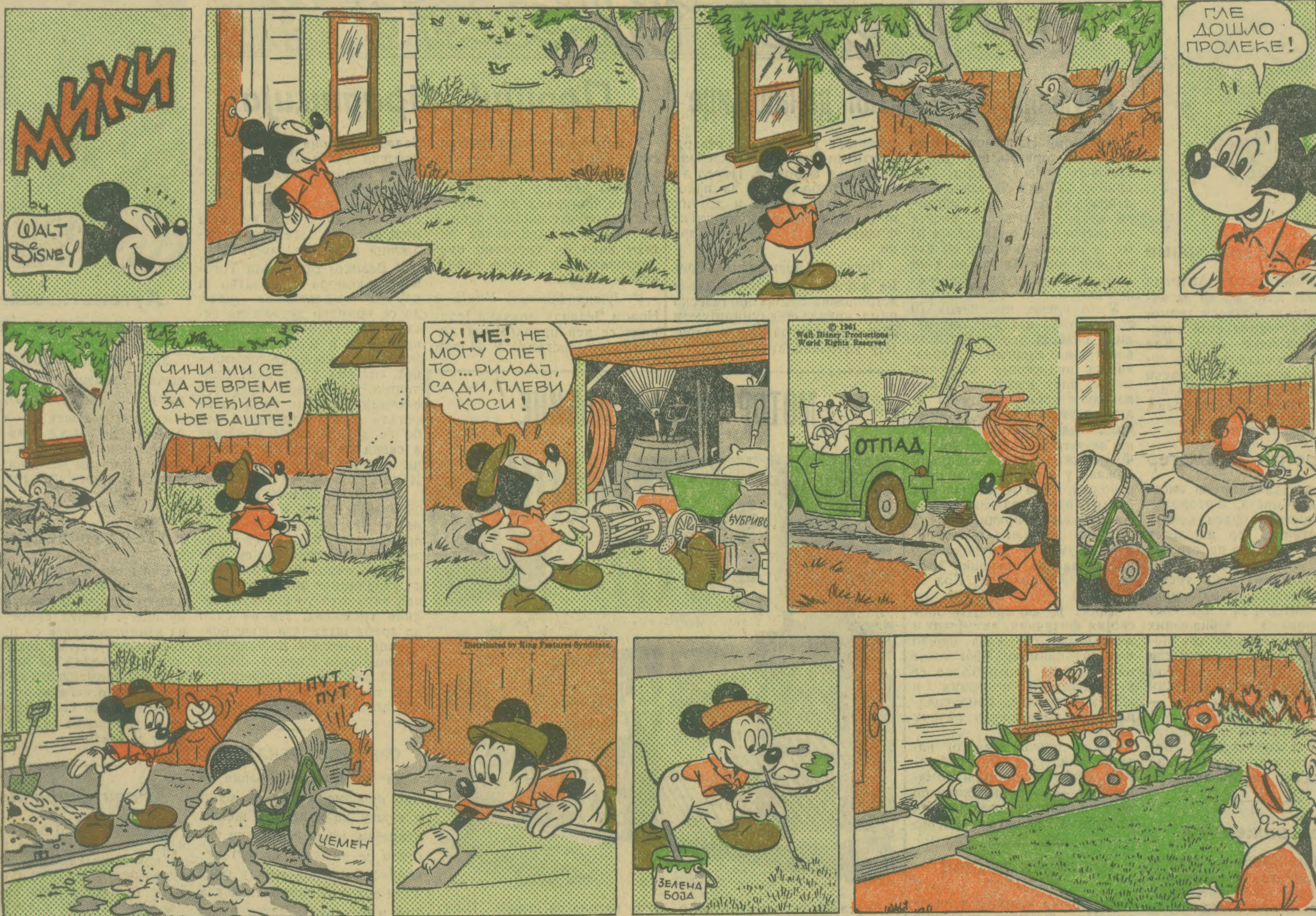

... телевизијски претплатници у Бирслу који станују у близини простора где се одржавала велика међународна изложба могу на својим телевизорима директно да прате италијанске, чешке и руске емисије али само у случају кад су њихове антене окренуте у правцу највише алуминијумске кугле „Атомијума“.

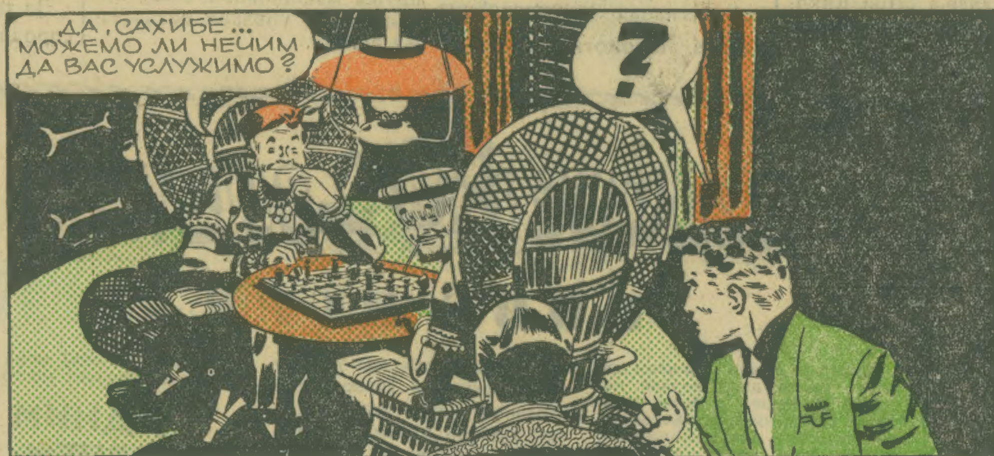
... Шилерови савременици тврдили су да је овај велики

немачки књижевник писао држећи ноге у леденој води.

ДВОСТРУК РАЗЛОГ

— Зашто ниси дошао у школу? — пита учитељ једног од два Микијева сестрића.

— Молим, наставниче, мој брат је сломио руку, па нисам могао да дођем.

— Али, ти два дана ниси дошао у школу.

— Јесте, мој брат је сломио руку на два места.

ДОСЕТЉИВ РЕСТОРАТЕР

У ресторану Мики пита келнера:

— Зашто уз јело дајете увек тако бајат хлеб?

— Шеф се томе досетио — одговори келнер. — Тврд хлеб вам оштри зубе, па ћете због тога мање осетити колико је месо жилаво.

ХОРАЦИЈЕВЕ БРИГЕ

— Изгледаш ми врло забринут Хорације.

— И јесам, Шиљо. Знаш, дао бих хиљаду динара недељно ономе ко би пристао да се уместо мене брине.

— А где ћеш наћи хиљаду динара недељно да му их даш?

— Па то би била прва ствар због које би он имао да се забрине.

ШТА ЈЕ ДАЉЕ

— Шта је даље — пита Раја Влају — Аустралија или Месец?

— Аустралија.

— Зашто?

— Зато што Месец видиш, а Аустралију не можеш да видиш.

ЦРНА МАЧКА И ПАЈА

— Ујка Пајо! — викну Влаја из баште. — Дошла је једна црна мачка!

— Нека је — одговори Паја — црне мачке доносе срећу.

— Али ова односи рибу која је била спремљена за вечеру — додаде Влаја.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101 707/1 82 Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.